

Rok
Wazowski
2019

RAPORT ROCZNY

2019

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

Rok
Wazowski
2019

RAPORT ROCZNY

2019

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

- Opracowanie na podstawie materiałów zamkowych i wybór zdjęć: Tomir Mazur
- Projekt graficzny, skład i przygotowanie do druku: Tomasz Ciciński
- Redaktor prowadzący: Małgorzata Sabajtis
- Redakcja i korekta: Zespół
- Autorzy fotografii: Zuza Balcerzak (Teatr CHOREA), Axel Bastello (ARRE), Cudotwórnia Events, Krzysztof Gierałtowski, Radosław Graczyk, Tatiana Hardej, Dominika Jackowiak, Sławomir Kasper (Instytut Pamięci Narodowej), Marcin Kmiecinski, Agnieszka Kokowska, Stanisław Leszczyński, Jan Łoziński, Danuta Matloch, Małgorzata Niewiadomska, Luiza Poreda, Park M, Andrzej Ring, Bartłomiej Trzeszkowski, Volatus Media

© Copyright by Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum 2020
ISSN 2081-7878

Druk i oprawa:

Pasaż sp. z o.o.

ul. Rydlówka 24, 30-363 Kraków

www.pasaz.com

Arx Regia® | Wydawnictwo Zamku Królewskiego
w Warszawie – Muzeum

Spis treści

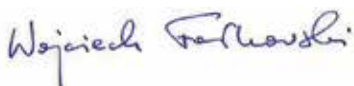
Wstęp	5
Rok Wazowski	8
Wystawy	14
Działalność naukowa i edukacyjna	30
Kolekcje i nabytki	42
Konserwacja	50
Wydarzenia	56
Ogrody	78
Promocja i komunikacja	88

Szanowni Państwo,

miniony rok 2019 upłynął w Zamku Królewskim w Warszawie pod znakiem sztuki i kultury z okresu panowania polskich władców z dynastii Wazów. Był to okres fascynujących doświadczeń, zbierania, katalogowania oraz prezentacji dzieł sztuki i rzemiosła z pozoru dobrze znanych, ale na nowo odkrywanych w odmiennym kontekście, pokazywanych w zaskakujących zestawieniach i ustawianych w misternych scenografiach. Przygotowaliśmy aż 5 wystaw, które były oglądane chętnie i z wielką przyjemnością. Zorganizowaliśmy 26 wykładów dla szerokiej publiczności oraz 6 sesji naukowych, na których niejednokrotnie wszyscy poznawaliśmy zadziwiające fakty i opinie. W 2019 r. odbyło się 12 koncertów muzyki barokowej i rokokowej uzupełnionej kompozycjami klasyków wiedeńskich i polskich twórców. Przygotowaliśmy programy oświatowe i zabawy na dziedzińcu polegające na układaniu puzzli z *Rolką sztokholmską* oraz odkrywaniu ceremoniału dworskiego. Dla uczczenia imienin króla 11 maja urządziliśmy piknik dla warszawiaków i turystów, którzy tłumnie przybyli oglądać oddawany do użytku Ogród Dolny. Odtworzenie go było także nawiązaniem do epoki wazowskiej, ponieważ monumentalne bryły powstałe z przyciętych grabów i zbudowany w ten sposób labirynt są w istocie dalekim echem klasycznego baroku francuskiego, tak modnego w dobie polskich królów elekcyjnych. Przez cały rok Zamek Królewski w Warszawie odwiedziło ponad milion osób podziwiających historyczne wnętrza, ekspozycje czasowe i okazjonalne, jak choćby niezwykle efektowną wystawę kwiatów w Arkadach Kubickiego. Goście mogli pospacerować w obu naszych ogrodach – na skarpie i pod skarpą.

W ciągu tego roku osiągnęliśmy, jak się wydaje, dwa ważne cele. Udało się powiązać wizerunek Zamku z całym XVII stuleciem i otworzyć go na nową publiczność. W świadomości powszechnej rezydencja królewska wiąże się przede wszystkim ze wspomnieniem końca Rzeczypospolitej, panowaniem Stanisława Augusta i oświeceniem. Dzięki przypomnieniu 400. rocznicy ukończenia budowy w 1619 r. Zamek Królewski zaczął się kojarzyć z dłuższym okresem świetności i potęgi państwa, a do wyobrazeniowej galerii panujących dołączyli trzej Wazowie. Bardzo różnicowana i dobrze promowana działalność zdołała przyciągnąć nowych zwiedzających, którzy tłumnie pojawili się na imprezach, co przyjęliśmy z entuzjazmem jako potwierdzenie atrakcyjności naszej oferty. Muzeum tętniło życiem i chętnie zapraszało wszystkich gości. To był rok wymagający poświęcenia, ale pełen wspaniałych wrażeń.

prof. dr hab. Wojciech Fałkowski

Dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

**Mecenas
Zamku Królewskiego
w Warszawie**

Marcin Chludziński, prezes zarządu KGHM Polska Miedź SA,
z prof. dr hab. Wojciechem Falkowskim, dyrektorem Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

KGHM Polska Miedź SA w 2019 r. objął mecenatem Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. 23 maja umowę podpisali: Marcin Chludziński, prezes zarządu KGHM Polska Miedź SA, Lidia Marcinkowska-Bartkowiak, dyrektor naczelny ds. komunikacji KGHM, oraz prof. dr hab. Wojciech Falkowski, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

Wsparcie finansowe, jakie otrzymaliśmy, umożliwiło zrealizowanie trzech spektakularnych pod względem merytorycznym i artystycznym wystaw. KGHM dbał również, aby Zamek był miejscem ważnych wydarzeń, takich jak np. posiedzenie kapituły konkursu Ambasador Polski 10 września 2019 r. Ponadto dzięki wsparciu Mecenasa udało nam się zorganizować kilka wyjątkowych projektów kulturalnych, które miały wielki wpływ na zwiększenie frekwencji odwiedzin naszej instytucji.

– KGHM to lider polskiej gospodarki i strategiczna spółka Skarbu Państwa. Konsekwentnie budujemy naszą biznesową pozycję, ale współcześni giganci rynku biorą odpowiedzialność nie tylko za wskaźniki ekonomiczne. Rozumimy nasz wpływ na gospodarkę i czujemy się odpowiedzialni również za wspieranie polskiego dorobku i dziedzictwa narodowego – powiedział Marcin Chludziński, prezes zarządu KGHM Polska Miedź SA. – Zamek Królewski w Warszawie zajmuje szczególne miejsce w historii Polski. Jego zbiory należą

do najcenniejszych obiektów polskiego dziedzictwa narodowego, a budynek odbudowany po II wojnie światowej stał się świadectwem naszej siły i determinacji. To symbol polskich dokonań, waleczności i wartości, ale zarazem wielkich trudów, jakie stawały się naszym udziałem, zwłaszcza w minionym wieku. Mając świadomość rangi tego miejsca, postanowiliśmy objąć Zamek Królewski w Warszawie mecenatem. Jednocześnie jesteśmy przekonani, że czeka nas długotrwała i owocna współpraca, zwłaszcza że łączy nas dbałość o polską kulturę i historię – dodał.

KGHM Polska Miedź SA od wielu lat aktywnie uczestniczy w znaczących przedsięwzięciach z obszaru kultury i sztuki. Jest sponsorem instytucji oraz wydarzeń – festiwali, produkcji filmowych i teatralnych, zarówno na szczeblu lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym. Wsparcie dziedzictwa narodowego Spółka prowadzi także poprzez działanie Fundacji KGHM.

1. ROK WAZ

OWSKI

Rok Wazowski 2019 to jubileuszowe przedsięwzięcie na skalę międzynarodową z okazji 400. rocznicy ukończenia rozbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, zainicjowanej przez Zygmunta III Wazę. Zrekonstruowaliśmy świat dworu Wazów – wystawy, sesje naukowe, koncerty, wydawnictwa i działania edukacyjne przybliżyły go zwiedzającym.

Rok
Wazowski
2019

Finisaż Roku Wazowskiego

Przyjemne z pożytecznym

Rok Wazowski pozostanie w naszych wspomnieniach jako cykl wydarzeń, które umożliwiły szerokiej publiczności spotkanie ze sztuką i uczestnictwo w różnych formach aktywności połączonej z zabawą.

Pięć wystaw ukazało niezwykle barwną epokę Wazów, bogatą w kulturę materialną reprezentowaną przez malarstwo, grafikę, architekturę, dziedziny sztuki zdobniczej, takie jak złotnictwo, jubilerstwo, meblarstwo, tkactwo i inne formy rzemiosła. Dzięki tym ekspozycjom opowiedzieliśmy o emocjonującej historii, bogatej w powiązania kulturowe, dynastyczne i religijne, o świecie bezwzględnej polityki i militarnych podbojów.

Wydarzenia muzyczne skłoniły słuchaczy do poznania kunsztu dworskich kapel, orkiestr ulicznych, chórów czy solistów wykonujących utwory z epoki. Do przygody z kulturą i sztuką wazowską zaprosiliśmy dzieci, młodzież i dorosłych. Intrygowaliśmy warszawiaków tajemniczymi skrzynkami w różnych punktach miasta, *Pokojem zagadek* na dziedzińcu Zamku, układaniem *Rolki sztokholmskiej* z ogromnych puzzli, grą miejską pt. *Rozgrywka o tron*. Dla dzieci były dni atrakcji pełne pokazów, zabaw i warsztatów o obyczajach królewskiego dworu. Dorosli szczególnie

chętnie uczestniczyli w sesjach naukowych, wykładach i koncertach. Czytelnikom zaoferowaliśmy wiele publikacji związanych z tematyką ekspozycji.

Najważniejszym wydarzeniem były wystawy, odkrywające piękno, barwę i różnorodność zgromadzonych dzieł sztuki, wypożyczonych z muzeów całego świata. Wiele obiektów wróciło na czas ekspozycji do miejsca, w którym były prezentowane królowi i dworzanom po raz pierwszy, a następnie z powodu różnych dramatycznych wydarzeń znalazły się w rozmaitych rejonach świata. Dziś bogatsi o wiedzę dzięki szeroko zaprezentowanym aspektom sztuki, kultury i historii mamy pełen obraz epoki Wazów. Ważnego rozdziału w historii Polski, w którym Warszawa została stolicą jednego z najpotężniejszych państw ówczesnej Europy.

Koordynator Roku Wazowskiego: dr Mariusz Klarecki

Fragment ekspozycji *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*

Rok Wazowski: fakty i liczby

Ponad milion zwiedzających! 5 wystaw, 6 sesji naukowych, 26 wykładów, 12 warsztatów, 12 koncertów, 3 dni atrakcji, 7 książek i setki wydarzeń. Ten rok przejdzie do historii naszych działań.

Cykl wystaw Roku Wazowskiego rozpoczęła ekspozycja pt. *Król się żeni!* Rolka sztokholmska. *Skarb Zamku Królewskiego w Warszawie* – unikatowy pokaz fryzu prezentującego wjazd w 1605 r. do Krakowa orszaku ślubnego Zygmunta III i arcyksiężniczki Konstancji Austriackiej. 15-metrowa *Rolka* to jedna z pereł zamkowej kolekcji. Zagrabiona podczas potopu szwedzkiego, wróciła na stałe do Zamku w 1974 r. jako dar premiera Szwecji Olofa Palmego.

Rok Wazowski to także *stricte* naukowa refleksja nad XVII-wieczną Rzeczpospolitą. Sesje naukowe zgromadziły najlepszych specjalistów z kraju i ze świata. Różnorodna tematyka referatów odzwierciedlała bogactwo epoki wazowskiej. Wśród poruszanych zagadnień nie zabrakło roli kobiet na królewskim dworze, XVII-wiecznej literatury, sztuki, klejnotów i biżuterii, a także najśłynniejszej polskiej

formacji wojskowej – husarii. Specjalny numer „Mówią Wieki” przybliżył świat Wazów zainteresowanym historią odbiorcom. Charakter popularyzatorski miały także cykle 26 wykładów, do których zaproszono uznanych historyków, historyków sztuki i wojskowości oraz archeologów, jak również warsztaty dotyczące kulinariów i mody epoki wazowskiej.

Zachwycająca kolekcja klejnotów, także z fundacji polskich monarchów, została zebrana na wystawie *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*. Po raz pierwszy poza jasnogórskim skarbem można było zobaczyć rubinową i diamentową sukienkę obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Ogromne wrażenie na zwiedzających robiła złota monstancja Wacława Grotki z 1672 r., wotum za ocalenie Jasnej Góry przed Szwedami. Wykonano

Peter Snayers, *Bitwa pod Kircholmem*, fragment, ok. 1620 r.

ją z 22 funtów złota, 2366 brylantów, 2208 rubinów, 81 szmaragdów, 30 szafirów i 214 pereł. Wystąpienia podczas specjalnie przygotowanej sesji pokazały, że badania nad biżuterią to dynamicznie rozwijający się nurt historii sztuki.

Wspaniałą muzyczną oprawę Roku Wazowskiego stanowiły koncerty. Wkład królów z tej dynastii w rozwój kultury muzycznej był znaczący. Zygmunt III sprowadził na dwór muzyków włoskich, m.in. Giovanniego Battistę Cocciole, a kapelmistrzem na dworze Władysława IV był Marco Scacchi. Jednak najszerzej znanym kompozytorem polskim doby baroku pozostaje Marcin Mielczewski. Jego utwory znalazły się w programie zamkowych koncertów, których wykonawcami byli m.in.: Narodowe Forum Muzyki, Zespół Męski Gregorianum, Lutetuduo Plus, Harmonia Sacra, La Stagione Armonica.

Wystawa *Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach* prezentowała portrety polskich władców na numizmatach od czasów Bolesława Chrobrego po kres I Rzeczypospolitej. Szczególne miejsce na ekspozycji zajęły monety i medale z epoki Wazów, zwłaszcza dzieła medalierów gdańskich – Samuela Ammona, Jana Hoehna st. i mł. czy Sebastiana Dadlera. Wernisażowi to-

warzyszyła promocja katalogu *Medale polskie i z Polską związane z okresu Pierwszej Rzeczypospolitej*.

Rok 2019 obfitował we wspaniałe zakupy dzieł sztuki. Dzięki nim Zamek Królewski i pałac Pod Blachą wzbogaciły się o nowe eksponaty wysokiej klasy: obrazy mistrzów polskich i obcych, rysunki i grafiki, liczne obiekty z porcelany, meble oraz interesujące przykłady broni. Własnością Zamku Królewskiego w Warszawie są dwa z trzech obecnych w Polsce dzieł Rembrandta. 350. rocznica śmierci genialnego artysty stworzyła okazję do promocji obrazów, które znalazły się w zamkowej kolekcji dzięki darowi prof. Karoliny Lanckorońskiej. *Dziewczynnie w ramie obrazu* i *Uczonemu przy pulpicie* towarzyszył wybór rysunków i grafik Rembrandta na wystawie *36 x Rembrandt*.

Świat Wazów znalazł odzwierciedlenie w publikacjach, które zamkowe wydawnictwo Arx Regia przygotowało w związku z Rokiem Wazowskim. Dopracowane pod względem edytorskim katalogi i książki popularnonaukowe wiązały się tematycznie z wystawami i wydarzeniami im towarzyszącymi.

Największa wystawa *Świat polskich Wazów. Przerzeźń – ludzie – sztuka* to niemal 300 obiektów wypoży-

Peter Paul Rubens z warsztatem, *Portret króla Zygmunta III*, fragment, ok. 1620 r.

czonych z 77 instytucji, wyrafinowana scenografia, cyfrowa rekonstrukcja wazowskiego Zamku, książki poświęcone XVII-wiecznej sztuce i kulturze, a także zajęcia oświatowe odzwierciedlające bogactwo kulturowe, duchowe i militarne epoki. Wiele obiektów, np. *Panorama Warszawy* Chryściana Melicha, wróciło do Zamku po raz pierwszy po 350 latach. Tętniąca barwami i muzyką wystawa była próbą ukazania wielkości Rzeczypospolitej w tzw. srebrnym wieku, a także oddania jej znaczenia na tle ówczesnej Europy.

Ostatnią dużą realizacją związaną z ukształtowaniem przestrzeni wokół Zamku i symbolicznym zakończeniem powojennej odbudowy była rewitalizacja królewskich ogrodów. 19 maja 2019 r. Ogród Dolny, łączący elementy sztuki baroku z modernizmem, otworzył Zamek na wiślane bulwary. Jego inauguracja było świętem warszawiaków. Aby zachęcić do wspólnego świętowania Roku Wazowskiego, Zamek podjął działania promocyjne na niepotykaną dotychczas skalę. Relacje z najciekawszych wydarzeń pojawiały się w polskich i zagranicznych mediach.

Rok Wazowski był przedsięwzięciem niezwykłym, wymagającym ogromnego wysiłku kuratorów, konserwatorów, inwentaryzatorów, redaktorów, scenografów,

ogrodników – wszystkich pracowników muzeum. W ciągu 12 miesięcy zorganizowaliśmy 5 wystaw, 6 sesji naukowych, 26 wykładów, 12 warsztatów, 12 koncertów, 3 dni atrakcji, wydaliśmy 7 książek. Wypożyczyliśmy na ekspozycje czasowe kilkaset bezcennych obiektów z instytucji i prywatnych kolekcji w Polsce i na świecie. Było to możliwe jedynie dzięki współpracy z naszymi patronami, partnerami medialnymi, sponsorami, Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz mecenasem Zamku Królewskiego w Warszawie – KGHM Polska Miedź SA. Dziękujemy wszystkim za udział w wydarzeniach Roku Wazowskiego 2019. Za sprawą Państwa obecności Zamek Królewski stał się centrum wydarzeń kulturalnych i artystycznych w Warszawie.

2. WYS

TAWY

Rok 2019 był okresem intensywnej działalności wystawienniczej:
otwarto pięć ekspozycji związanych z Rokiem Wazowskim.
Największą popularnością cieszył się *Świat polskich Wazów*.
Przestrzeń – ludzie – sztuka oraz wystawa o *Rolce sztokholmskiej*.

Rok
Wazowski
2019

Fragment Rolki sztokholmskiej

Król się żeni! Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie

5 II–10 III 2019 r.

Biblioteka Królewska

W Szwecji nazywana jest *Rulonem polskim*, a przez innych badaczy *Rolką wazowską*. *Rolka sztokholmska* to wyjątkowe dzieło w skali europejskiej, które ogląda się jak film rysunkowy.

Rolka sztokholmska to ponad 15-metrowy unikatowy fryz pędzla anonimowego artysty, ukazujący uroczysty wjazd orszaku ślubnego króla Zygmunta III i arcyksiężniczki Konstancji Austriaczki do Krakowa 4 grudnia 1605 r. Do Zamku Królewskiego w Warszawie dzieło trafiło w 1974 r. jako dar ówczesnego premiera Szwecji Olofa Palmego. Wcześniej znajdowało się w zbiorach muzealnych w Sztokholmie, gdzie prawdopodobnie pojawiło się jako zdobycz wojenna po potopie szwedzkim.

Rysunek wykonany w technice akwareli i gwaszu z użyciem złotej farby przedstawia blisko 600 uczestników pochodu. Precyzja malarska umożliwia rozpoznanie nie tyl-

ko poszczególnych grup, lecz także konkretnych osobistości biorących udział w ceremonii. Głównymi bohaterami tej barwnej galerii postaci są podążający na kasztanowym koniu król Zygmunt III oraz jadąca w czarno-złotym paradnym powozie królewska narzeczona, Konstancja Austriaczka. Wśród przedstawionych na *Rolce* postaci można dostrzec również: królewicza polskiego Władysława, matkę i siostrę arcyksiężnej Konstancji, arcyksięcia Maksymiliana Ernsta, nuncjusza papieskiego Klaudiusza Rangoniego, chorążego wielkiego koronnego Sebastiana Sobieskiego, wojewodę poznańskiego Hieronima Gostomskiego czy Helenę Antoninę z Liège, potocznie nazywaną kobietą z broda.

Wystawa *Król się żeni!* Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie

Jako pełna detali pamiątka spektakularnej królewskiej uroczystości *Rolka sztokholmska* odsłania sekrety ceremoniału dworskiego sprzed czterech wieków. Dzieło jest bez wątpienia misternym malarskim zapisem XVII-wiecznej mody, zarówno zachodniej, jak i tej rodzimej. Uwagę zwraca również uwieczniona na *Rolce* wspaniała prezentacja husarii – symbolu ówczesnego oręża polskiego.

Rolka sztokholmska trafiła do Polski w złym stanie zachowania, dlatego pod koniec lat 80. XX w. podzielono ją na 39 arkuszy, z których pierwotnie była sklejona. Pozostawiono przy tym możliwość ponownego zestawienia elementów malowidła na potrzeby ekspozycyjne. Ze względu na szkodliwe działanie czynników zewnętrznych dzieło jest prezentowane okazjonalnie. Poprzedni pokaz odbył się w 2002 r.

Podczas jubileuszowej wystawy *Król się żeni!*, inaugurującej obchody Roku Wazowskiego 2019, *Rolka sztokholmska* została zaprezentowana w Bibliotece Królewskiej. Specjalnie na tę okazję skonstruowano cztery symboliczne bramy, w których umieszczono poszczególne elementy fryzu.

Rocznicową ekspozycję wzbogacił również pokaz elementów uzbrojenia, użyczonych przez Muzeum Wojska Polskiego. Prezentację uświetniła ścieżka dźwiękowa przygotowana przez Polskie Radio. Przewodnim elementem dekoracyjnym wystawy stały się wiszące w przestrzeni ekspozycyjnej symboliczne tiulowe kryzy, powszechnie kojarzone z panującą w epoce modą, wykonane na wystawę w katowickiej pracowni teatralnej. Prezentacji towarzyszyła również bogato ilustrowana publikacja w języku polskim i angielskim.

Kurator wystawy: Marta Zdańkowska

Scenografia: dr hab. Barbara Kowalewska, dr hab. Monika Rzepiejewska-Mroczek

Rok
Wazowski
2019

Fragment ekspozycji *Rządzić i olśniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*

Rządzić i olśniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku

30 V–4 VIII 2019 r.

Galeria Wystaw Czasowych

Jeszcze nigdy w jednym miejscu nie zgromadzono tak wielu kosztowności prezentujących historię Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wśród tych skarbów znalazło się 500 arcydzieł złotnictwa z 80 kolekcji na całym świecie. To jubilerskie cuda.

Pierwsza w historii naszego muzealnictwa wystawa poświęcona staropolskim klejnotom była efektem kilkuletnich intensywnych poszukiwań i kwerend w muzeach i skarbcach kościelnych w Polsce i na Litwie. Wybrano ponad 500 zabytków z przeszło 80 instytucji, w tym zagranicznych, jak Luwr, Metropolitan Museum of Art, Gallerie degli Uffizi. Prezentowano zasoby muzeów z całej Polski, a nawet trudno dostępnych kolekcji prywatnych.

Nadzwyczaj bogaty zbiór kosztowności stworzył sugestywną panoramę świata naszych przodków. Klejnoty stanowiły nieodłączny składnik życia na każdym jego etapie. Forma i symbolika nowożytnych akcesoriów i ozdób

okazały się niezwykle atrakcyjne dla współczesnego widza. Bezpieczne zgromadzenie i efektowne zaprezentowanie tak wielu jubilerskich artefaktów o wielkiej wartości stanowiło olbrzymie wyzwanie logistyczne. Duża frekwencja i żywy odzew zwiedzających świadczyły o czytelności koncepcji wystawy, która odwoływała się do powszechności posiadania klejnotów.

Ogromny ładunek emocjonalny niosły nigdy dotąd niepokazywane razem dwie najcenniejsze sukienki obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Szczególne zainteresowanie budziły także: monumentalne ostensorium autorstwa warszawskiego jubilera sporządzone m.in. z kilku tysięcy

Wernisaż wystawy *Rządzić i ołsniewać*

diamentów i złota jako wotum za obronę Jasnej Góry, fragmenty szczerozłotej monstrancji fundacji Marii Kazimierzy i dziewięć perłowy czepiec uratowany podczas prac w farze poznańskiej. Z ogromną mocą ujawniła się skala staropolskiej pobożności, która pozwoliła ocalić w sanktuariach tak wiele klejnotów. Większość z nich to prace miejscowych złotników i jubilerów, nieustępujące kreacjom sprowadzanym z europejskich centrów.

Wystawa przewartościowała pogląd o sztuce zdobniczej dawnej Rzeczypospolitej. Na przykładzie ogromnej liczby zabytków wykazano, że polskie jubilerstwo ma swój odrębny charakter i czerpie zarówno z wzorów zachodnioeuropejskich, jak i bliskowschodnich. Kwerenda, w którą zaangażowano kustoszy wszystkich ważniejszych muzeów polskich, zintegrowała środowisko, tworząc nieoczekiwanie wartość dodaną w postaci sieci kontaktów i wymiany doświadczeń. Skutkowało to inicjatywami badawczymi (m.in. ogólnopolską sesją naukową i inwentaryzacją sukienek jasnogórskich) oraz sformułowaniem nowych postulatów, także konserwatorskich. Bardzo wiele zagrożonych zabytków poddano renowacji, a efekty badań znacząco poszerzyły wiedzę o niedostatecznie opisanych dziełach. Wysta-

wa gromadząca możliwie wszystkie klejnoty z XVI i XVII w., które szczęśliwie przetrwały historyczne kataklizmy, przypomniła również utracone zasoby polskiego dziedzictwa, w tym kosztowności Skarbcza Koronnego z oznakami suwerenności Rzeczypospolitej – insygniami koronacyjnymi polskich królów. Ekspozycja przywołała z niesamowitą siłą świetność Rzeczypospolitej. Wieloaspektowy przekaz obejmujący nie tylko różnorodne zagadnienia z zakresu jubilerstwa, lecz także malarstwa, kostiumologii, ceremoniału i religii sprawił, że wystawa była świętem dla miłośników historii i sztuki.

Kurator wystawy: Danuta Szewczyk-Prokurat

Scenografia: Żaneta Govenlock

Rok
Wazowski
2019

Zygmunt III Waza
1593-1632
40-dukatówka
1621

40-dukatówka Zygmunta III Wazy
– ikona numizmatyki polskiej

Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach

11 IX–1 XII 2019 r.

Nowa Izba Poselska

To był pokaz fascynującej ewolucji portretu króla – od średniowiecznych monet piastowskich Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego czy Władysława Łokietka aż po symboliczne przedstawienie wizerunku ostatniego króla Polski Stanisława Augusta.

Wystawa, na której zgromadzono 178 medali i monet, miała na celu zobrazowanie przemiany wizerunku królewskiego od czasów piastowskich po współczesność. Pierwsza część prezentowała obiekty z okresu I Rzeczypospolitej, gdy wizerunek królewski kładziony był na numizmaty za życia władcy. Na ekspozycji ukazane zostały m.in. najstarsze denary Bolesława Chrobrego oraz Bolesława Śmiałego, a także wspaniałe renesansowe numizmaty ostatnich Jagiellonów. Ważne miejsce zajmowały pamiątki z epoki Wazów, gdy sztuka medalierska w Rzeczypospolitej i Europie była na niezwykle wysokim poziomie. Z tego okresu należy wymienić przede wszystkim dzieła najlepszych gdańskich

medalierów: Samuela Ammona, Jana Hoehna st. i mł., a także Sebastiana Dadlera. W osobnej gablocie została umieszczona 40-dukatówka Zygmunta III Wazy ze zbiorów zamkowych – ikona numizmatyki polskiej, której stemple wykonał pierwszy z wymienionych wyżej medalierów.

Drugą część ekspozycji stanowiły serie medali z wizerunkami władców polskich z najważniejszą suitą, wykonaną dla Stanisława Augusta. Ta medalierska świta jest szczególnie związana z Zamkiem Królewskim w Warszawie, gdyż wzorem dla niej były słynne portrety królów z Pokoju Marmurowego, namalowane przez Marcella Bacciarelego. Na wystawie prezentowano jedyny złoty medal

Wernisaż wystawy *Poczet królów Polski*

z tej serii pozostający w zbiorach polskich – z wizerunkiem Zygmunta III Wazy. Tradycja tworzenia pocztów władców polskich na medalach przetrwała po czasy współczesne, które reprezentowały najnowsze monety złote z wizerunkami polskich władców emitowane przez Narodowy Bank Polski w serii „Skarby Stanisława Augusta”, wzorowane na wspomnianych medalach tego władcy. Wystawę kończyła seria medali autorstwa Ewy Olszewskiej-Borys, przedstawiających władców polskich według portretów Jana Matejki.

Większość eksponatów pochodziła ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie, część wypożyczono z innych instytucji (Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Mennica Polska SA) oraz od kolekcjonerów prywatnych.

Podczas otwarcia ekspozycji premierę miał także katalog medali ze zbiorów zamkowych – *Medale polskie i z Polską związane z okresu Pierwszej Rzeczypospolitej. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich*. Jego autorami są Juliusz W. Zacher, Grzegorz Śnieżko oraz Michał Zawadzki

przy współpracy Marty Męclewskiej. W dwóch tomach opisano 461 medali, z których najwspanialsze zaprezentowano na wystawie.

Kurator wystawy: Michał Zawadzki

Scenografia: nowy motyw, Adam Orlewicz

Rok
Wazowski
2019

Fragment ekspozycji 36 x Rembrandt

36 x Rembrandt

5 X–3 XI 2019 r.

Galeria Lanckorońskich

Zamek Królewski w Warszawie zaprosił do obejrzenia 36 oryginalnych dzieł holenderskiego mistrza. W ten sposób muzeum włączyło się w międzynarodowe obchody Roku Rembrandta.

Rembrandt van Rijn (1609–1669) jest jednym z największych i najlepiej rozpoznawalnych artystów w historii świata. Osoba genialnego malarza, rysownika oraz rytownika to symbol rozkwitu holenderskiej sztuki XVII w., zwanego też złotym wiekiem.

Rok 2019 został ogłoszony Rokiem Rembrandta, by upamiętnić 350. rocznicę śmierci wielkiego Holendra. Z tej okazji muzea na całym świecie organizowały wystawy i przedsięwzięcia kulturalne.

4 października, czyli dokładnie w rocznicę śmierci artysty, Zamek Królewski w Warszawie otworzył wystawę 36 x Rembrandt. Zaprezentowano dwa dzieła Rembrandta z kolekcji Zamku: *Dziewczynę w ramie obrazu* i *Uczonego przy pulpicie*. Towarzyszyły im oryginalne rysunki oraz gra-

fiki mistrza, które wypożyczono z innych polskich kolekcji, m.in. Gabinetu Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie oraz Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Grafiki i rysunki tworzyły kontekst dla zamkowych obrazów i pozwalały zobaczyć je w szerszej perspektywie. Prace podzielono na kilka kategorii, jak postaci kobiet, starców i uczonych. Zaprezentowano również autoportrety Rembrandta oraz wizerunki osób z jego otoczenia.

Przywołano także losy obrazów *Dziewczyna w ramie obrazu* i *Uczonego przy pulpicie*. Dzieła te zostały niegdyś zakupione przez Stanisława Augusta. Zmieniały właścicieli aż do 1994 r., kiedy prof. Karolina Lanckorońska przekazała obrazy do zbiorów Zamku. Rok Rembrandta zbiegł się z 25. rocznicą tego bezprecedensowego gestu w dziejach

Wernisaż wystawy 36 x Rembrandt

polskiej muzeologii. Do tej pory w Polsce znajdował się tylko jeden obraz holenderskiego mistrza – *Krajobraz z miłośniwym Samarytaninem* (Muzeum Narodowe w Krakowie, Kolekcja Księżąt Czartoryskich).

Na wystawie zostały zaprezentowane także dwie kopie obrazów Rembrandta, które w zestawieniu z grafikami mistrza pozwalały zaobserwować, jak artysta pracował nad konkretnymi motywami i jak je później wielokrotnie wykorzystywał w tworzonych dziełach.

Niezastąpieni okazali się wolontariusze z projektu *Opowiadam*, którzy przybliżali zwiedzającym historię zamkowych obrazów Rembrandta i tajniki warsztatu mistrza. Goście, po obejrzeniu wystawy, mogli ułożyć wielkoformatowe puzzle z reprodukcjami zamkowych dzieł, a na pamiątkę przystawić pieczętkę z wizerunkiem malarza.

Kuratorzy wystawy: Alicja Jakubowska, Magdalena Królikiewicz

Scenografia: nowy motyw, Adam Orlewicz

Rok
Wazowski
2019

Fragment ekspozycji *Świat polskich Wazów.*
Przestrzeń – ludzie – sztuka

Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka

6 XI 2019 r. – 14 I 2020 r.

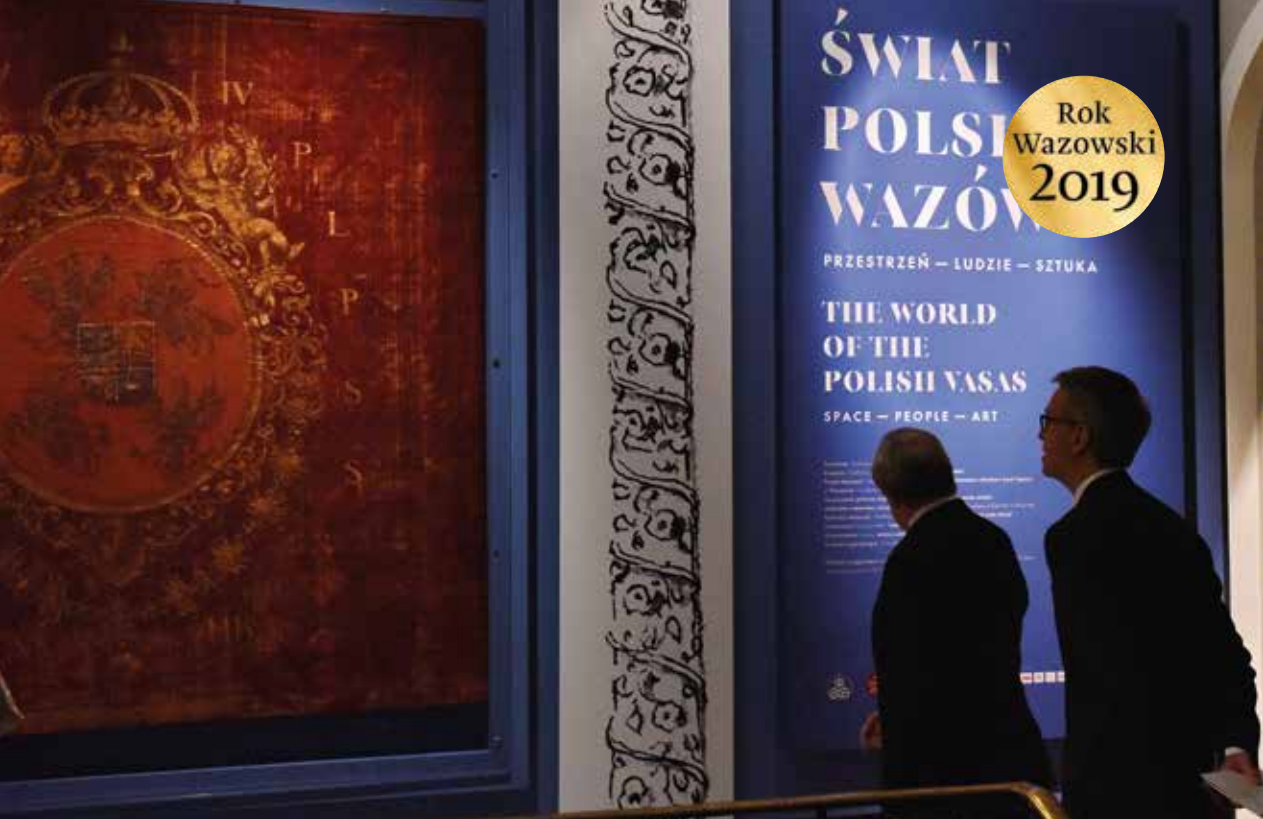
Galeria Wystaw Czasowych

Piąta i zarazem największa wystawa Roku Wazowskiego była spektakularnym artystycznym finałem obchodzonej w tym roku przez nas 400. rocznicy ukończenia rozbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, zainicjowanej przez Zygmunta III Wazę.

Ukoronowanie Roku Wazowskiego stanowiła ekspozycja poświęcona Zygmuntowi III i jego synom na polsko-litewskim tronie. Była to pierwsza w historii wystawa skoncentrowana na postaciach władców. Hasło przewodnie tego bezprecedensowego przedsięwzięcia brzmiało: „Wazowie wracają na Zamek!”. Wystawa miała zobrazować wielowymiarowość epoki srebrnego wieku poprzez rekonstrukcję świata wazowskiego rozumianego jako system wartości oraz sieć złożonych relacji.

W dobie Wazów Polska nie była jedynie biernym odbiorcą impulsów z europejskich centrów kulturowych,

lecz potrafiła wykreować oryginalne formy cywilizacyjne. Epoka miała także niebagatelny wpływ na wygląd Zamku Królewskiego w Warszawie, który został wówczas rozbudowany i stał się siedzibą dworu królewskiego. Oprócz spektakularnego wystroju wnętrz, w tym kolekcji sztuki, oraz teatru operowego, w murach zamkowych można było podziwiać występy aktorów angielskich, widowiska typu *commedia dell'arte*, spektakle fajerwerkowe, rytualizowane balety dworskie, turnieje alegoryzowane. Tę atmosferę życia codziennego starano się odtworzyć na wystawie. Istotnym zadaniem było stworzenie narracji oraz

Wernisaż wystawy *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*

skłonienie do refleksji pozwalającej odrzucić stereotypowy obraz dynastii.

Na wystawie pokazano prawie 300 obiektów będących własnością Zamku i fundacji przy nim działających, a także wypożyczonych z 75 instytucji oraz od kolekcjonerów z kraju i zagranicy. Sukcesem było sprowadzenie artefaktów, które pierwszy raz od prawie 400 lat zagościły ponownie w Zamku, w tym najwcześniejszej znanej malarskiej panoramy Warszawy. Obraz Chrystiana Melicha (obecnie w monachijskiej Pinakotece) wywozła z Rzeczypospolitej w 1642 r. królowa Anna Katarzyna Konstancja. Wiele wzruszeń wywoływało także monumentalne, zaskakujące sztuką malarską i wiernością historyczną dzieło Petera Snayersa *Bitwa pod Kircholmem* (z Sassenage), które zdobyło wnętrza zamkowe do abdykacji Jana Kazimierza.

Na wystawie zobrazowano istotne wydarzenia z historii Rzeczypospolitej doby wazowskiej, jak również zaprezentowano obiekty o wyjątkowej wartości historycznej i artystycznej, takie jak perska tapiserie heraldyczna z Kwiryntu, *Porwanie Europy* Guida Reniego z National Gallery w Londynie czy portret nadwornego malarza Wazów Pietera Claesz. Soutmana pędzla van Dycka z Kunsth-

istorisches Museum w Wiedniu. Całość wieńczyła etiuda filmowa obejmująca m.in. opracowaną dla muzeum rekonstrukcję cyfrową Zamku warszawskiego z końca panowania dynastii.

Wspartej finansowo przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wystawie towarzyszyły dwie książki – katalog z notami przygotowanymi przez 100 autorów oraz tom z esejami. Obok popularyzacji epoki Srebrnego Snopka wystawa zapewne przyczyni się do wytyczenia nowych ścieżek dla projektów naukowych – stąd drugie hasło przewodnie przedsięwzięcia: „Utracone dziedzictwo”.

Kuratorzy wystawy: dr Jacek Żukowski, dr Zbigniew Hundert

Scenografia: dr hab. Barbara Kowalewska, dr hab. Monika Rzepejewska-Mroczek

Wstańcie, chodźmy...

Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski

Let us rise and move forward... The first pilgrimage of John Paul II to Poland

Od lewej: prezes IPN dr Jarosław Szarek, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum prof. dr hab. Wojciech Falkowski, metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz

„Wstańcie, chodźmy...” Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski

2–20 VI 2019 r.

Dziedziniec Wielki

„Tym wyjątkowym w dziejach Narodu wydarzeniem żyć będą całe pokolenia Polaków”.

Tymi słowami w komunikacie Konferencji Episkopatu Polski podsumowano pierwszą pielgrzymkę papieża do ojczyzny, od której mija 40 lat. Wydarzenie to przeszło do historii Polski. Przyjazd Ojca Świętego do ojczyzny wywołał ogromne poruszenie polskiego społeczeństwa i skierował wzrok Europy Zachodniej na Polskę.

Na Dziedzińcu Wielkim 2 czerwca zaprezentowano wystawę „Wstańcie, chodźmy...” *Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski*. Uroczystość zaszczylił swą obecnością kardynał senior Stanisław Dziwisz oraz marszałek senior Kornel Morawiecki.

Papież po raz pierwszy odwiedził Polskę w czerwcu 1979 r. Było to ogromne wydarzenie. Spontanicznie manifestowano wiarę i niezależność polskiego społeczeństwa.

Reakcja władz komunistycznych komentowana była jako „dziewięć tryumfalnych dni w Polsce”. Pielgrzymkę z wielką uwagą obserwowała prasa zachodnia, pisali o tym Niemcy, Włosi, Holendrzy, Francuzi i Amerykanie.

Na ekspozycji pokazano prawie 40 fotografii ze zbiorów Instytutu Prymasowskiego Stefana Kardynała Wyszyńskiego oraz z Archiwum IPN. Wystawa została przygotowana przez Oddział Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach, przez dr Annę Badurę, Ryszarda Mozgola, dr. Andrzeja Sznajdera. Ekspozycję pokazano w ramach umowy o współpracy między Instytutem Pamięi Narodowej a Zamkiem Królewskim z 2013 r. Był to kolejny, siódmy już pokaz o tematyce historycznej, który wpisal się w tradycję letnich wydarzeń na zamkowym dziedzińcu.

Fragment wystawy *Unicestwienie Zamku*

Wystawa *Unicestwienie Zamku*

17 IX 2019 r.

Sień Wielka

Podczas II wojny światowej Zamek Królewski w Warszawie uległ całkowitemu zniszczeniu. Po powstaniu warszawskim pozostałości budowli zostały wysadzone przez Niemców, a Zamek zamienił się w ruinę. Polscy muzealnicy i konserwatorzy nie pozwolili jednak na unicestwienie symbolu Polski.

Unicestwienie Zamku to tytuł wystawy, którą 17 września 2019 r. w Sieni Wielkiej zaprezentowano publiczności. Na ekspozycji pokazano fotografie z lat 1939–1945, dokumentujące wojenne losy Zamku Królewskiego w Warszawie.

Wystawę przygotowano z okazji 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej. Większość pokazywanych zdjęć wykonali polscy muzealnicy dzięki zainicjowanej przez prof. Stanisława Lorentza akcji dokumentowania niszczycielskich działań wojsk niemieckich na terenie Zamku. Powstałe wówczas fotografie zachowały się jedynie fragmentarycznie, wiele zniszczyli okupanci, reszta spłonęła.

Warto wspomnieć, że Zamek Królewski został zniszczony najpierw podczas kampanii wrześniowej w wyniku artyleryjskich i lotniczych bombardowań, a później na skutek niemieckich konfiskat i grabieży. Pozostałości wysadzono. Ocalały jedynie piwnice, dolna część Wieży Grodzkiej, fragmenty Biblioteki Królewskiej i Arkad Kubickiego. Warszawscy muzealnicy i konserwatorzy nie tylko ocalili z Zamku fragmenty wyposażenia i dekoracji wnętrz, ale również ukryli dokumentację, która stała się materiałem źródłowym powojennej odbudowy.

Kurator wystawy: Bożena Radzio

Otwarcie instalacji *Szlaban. Przejścia graniczne*
Jerzego Kaliny

Szlaban. Przejścia graniczne

17 IX–30 IX 2019 r.

Dziedziniec Wielki

Szlaban. Przejścia graniczne to tytuł fotoinstalacji artystycznej Jerzego Kaliny, której uroczysta prezentacja odbyła się w 80. rocznicę napaści Armii Czerwonej na Polskę.

Oparta na zasadzie symetrii instalacja miała ukazywać prawdę o wybuchu II wojny światowej, o jednoczesnym ataku dwóch najeźdźców – niemieckiego i sowieckiego – na nasz kraj, który jako pierwszy stał się ofiarą dwóch nieludzkich totalitaryzmów XX w.: socjalizmu i komunizmu.

W uroczystości uczestniczył minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotr Gliński, który podkreślił, że Jerzy Kalina poprzez swą pracę nie tylko przypomina o ataku na Polskę, ale chce także, by zbiorowa pamięć, niezbędna dla właściwego funkcjonowania wspólnoty, była pełna. Fotografia, która posłużyła artyście za punkt wyjścia, została zrobiona przez Niemców dla celów propagandowych we wrześniu 1939 r. Jest na tyle rozpoznawalna, że stała się częścią pamięci zbiorowej.

Datę i miejsce prezentacji dyptyku wybrano nieprzypadkowo. 17 września minęła 80. rocznica przekroczenia granic Polski przez Armię Czerwoną bez wypowiedzenia wojny oraz zbombardowania Zamku, który symbolizuje serce zaatakowanej w 1939 r. Polski. Według prof. Piotra Glińskiego Zamek Królewski symbolizuje także potęgę Najjaśniejszej Rzeczypospolitej i jej władców.

Jerzy Kalina jest absolwentem Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Tworzył m.in. dla polskiego teatru. Jest laureatem wielu nagród. W 2008 r. otrzymał medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis za wybitne osiągnięcia artystyczne w dziedzinie filmu.

Koordynator: MKiDN

Stradivarius Polonia

Stradivarius o imieniu Polonia

17 XII 2019 r. – 3 I 2020 r.

Sala Rycerska

Stradivarius – to słowo wywołuje dreszcz podniecenia na całym świecie. Stworzone przez słynnego lutnika dzieła warte są miliony dolarów.

Instrumenty lutnicze tej klasy dają brzmienie nieporównywalne z innymi skrzypcami i mogły być udostępnione tylko wytrawnemu wirtuozowi. Takie były wymagania właściciela legendarnych skrzypiec. Przed II wojną światową w Polsce było kilka stradivariusów. Niestety, wszystkie te niezwykle cenne instrumenty wywieziono, sprzedano lub przekazano w inne ręce. Teraz, po raz pierwszy w powojennej historii kraju, mamy swojego stradivariususa.

W Sali Rycerskiej od 17 grudnia 2019 r. do 3 stycznia 2020 r. można było podziwiać ten wyjątkowy instrument podczas specjalnego świątecznego pokazu.

Pierwszy stradivarius w powojennej Polsce za sprawą fundatorów, Romana Ziemiana i Stephana Morgensterna, trafił w ręce wirtuoza Janusza Wawrowskiego w maju 2018 r. W roku obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości skrzypce otrzymały zaszczytne imię Polonia

i zostały zdeponowane w specjalnie dla nich wykonanej szklanej gablocie. W 2019 r. stradivariususa o imieniu Polonia zaprezentowano publiczności po raz drugi.

Wiele szczegółów dotyczących tych skrzypiec owianych jest tajemnicą. W swej budowie wybiegają mocno poza okres twórczości nazywany Amatię. Forma nawiązuje do najwspanialszych instrumentów Stradivarię z tzw. okresu złotego jego działalności. Ten egzemplarz pozostawał przez lata w rękach prywatnych. Koncertowano na nim tylko raz w roku. Dzięki temu jest to obecnie jeden z najlepiej zachowanych stradivariusów na świecie. Dokładne badania instrumentu pochodzącego z 1685 r. wykazały, że wszystkie jego elementy są oryginalne i doskonale zachowane. Autentyczność skrzypiec potwierdza kilka certyfikatów.

Koordynator: Aleksandra Buszta-Bąk

3. DZIAŁ NAUK I EDU

ALNOŚĆ OWA KACYJNA

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum to nie tylko piękne wnętrza i dzieła sztuki, ale także towarzysząca funkcjom muzealnym działalność naukowa, m.in. publikacje i wystąpienia naszych pracowników. W 2019 r. zorganizowano konferencje tematyczne, seminaria zamkowe, wykłady akademickie, wydano wiele pozycji książkowych.

Rok Wazowski – konferencje naukowe

- *W boju i na paradzie. Aspekty użycia husarii od czasów ostatnich Jagiellonów do początków XVIII stulecia*, 15 II
- Rolka sztokholmska. *Ceremoniał, ikonografia, analogie* – seminarium naukowe towarzyszące wystawie *Król się żeni!* Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie, 25 II
- *Sztuka w służbie Wazów*, 4 III
- *Kobiety świat na dworze Wazów. Królowe, królowny i królewski fraucymer*, 10 V
- *Rządzić i ośniewać. Bizuteria w Polsce – nowożytność i czasy nowsze* – konferencja naukowa towarzysząca wystawie *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce XVI i XVII wieku*, 12–13 VI
- **Współorganizator:** Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Oddział Toruński
- *Wazowie i literaci. W kręgu mecenatu, polityki i życia prywatnego*, 20 IX
- **Współorganizator:** Zakład Literatury i Kultury Epok Dawnych Uniwersytetu Warszawskiego

Wykłady pracowników Zamku, udział w konferencjach

- M. Białonowska, *From Connoisseurship to Knowledge. Collectors and Art Dealers as Researchers*, referat na międzynarodowej konferencji *Collecting: modus operandi*, Calouste Gulbenkian Museum, Lizbona, 14–16 II
- A. Bocheńska, *The Combination of the Image and Range-Based 3d Acquisition in Archaeological and Architectural Research in the Royal Castle in Warsaw*, referat na międzynarodowym sympozjum *Documenting the Past for a Better Future*, Ávila, 1–5 V
- J. Czupryńska, *Fotografie w zbiorach Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie*, wykład dla praktykantów połączony z pokazem najciekawszych obiektów, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 24 IX
- R. Dmowska, *Kim jest Mona Lisa z Warszawy? Niezwykłe losy zamkowych obrazów Rembrandta*, cykl wykładów towarzyszących wystawie *36 x Rembrandt*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 20 X
- B. Gadomska, *Listy Stanisława Augusta w zbiorach Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie*, dwa wykłady w ramach Letniego Uniwersytetu Nauczycieli Polonistów organizowanego przez Dział Oświatowy Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, 27 VI
- B. Gadomska, *Perły ze zbiorów Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie*, wykład dla uczestników kursu przewodnickiego, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 23 III
- B. Gadomska, B. Radzio, współprac. Dział Oświatowy Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, *Historia i zbiory Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie*, wykład dla młodzieży uczestniczącej w programie *Edukacja oknem na świat* organizowanym przez The Bridge Foundation, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 8 I
- Z. Hundert, *Informowanie o starciu pod Hodowem 11 czerwca 1694 r. propagandą dworu Jana III*, referat na konferencji *Przekaz informacji o wojnie i na wojnie. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 11–12 IV
- Z. Hundert, *Małopolskie zaplecze polityczne Jana III Sobieskiego*, referat na konferencji *Skarżyskie spotkania z historią 2019* organizowanej przez Polskie Towarzystwo Historyczne, Skarżysko-Kamienna, 12 X
- Z. Hundert, *O instytucji królewskich chorągwi husarskich w obu komputach wojsk Rzeczypospolitej w czasach Jana III (1674–1696)*, referat na sesji *W boju i na paradzie. Aspekty użycia husarii od czasów ostatnich Jagiellonów do początku XVIII stulecia*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 15 II

- Z. Hundert, *Relikt przeszłości czy istotny stały dochód? Wpływy i rozchody z koronnych prowentów ordynaryjnych w pierwszej dekadzie rządów Jana III (1674–1683)*, referat na konferencji *Skarbowość polska i litewska w późnym średniowieczu i wczesnej nowożytności* zorganizowanej przez Instytut Historii PAN i Uniwersytet w Białymstoku, Warszawa, 14–15 X
- Z. Hundert, „*Z Niemkinią króla swatają!*”. *Historyczny kontekst zaślubin Zygmunta III Wazy i Konstancji Austriaczki*, referat na seminarium naukowym *Rolka sztokholmska. Ceremoniał, ikonografia, analogie*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 25 II
- Z. Hundert, „*Zapadły nas deszcze takie, że większych niepodobna*”. *Wojska polsko-litewskie a deszczowa aura w kampanii 1688 roku*, referat na IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Oblicza Wojny. Armia kontra Natura*, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, 6–7 VI
- Z. Hundert, *Przyczyny niepowodzeń polskiej sztuki wojennej w 2. połowie XVII w.*, referat na konferencji *Przyczyny niepowodzeń wojskowych w dziejach Polski X–XX w. Prolegomena*, Akademia Sztuki Wojennej, 18 I
- D. Jackowiak, *Rozwój nowej narracji. Wykłady połączone z degustacją dań wykonanych według historycznych receptur. A Place at the Royal Table 2018 w Zamku Królewskim w Warszawie*, wystąpienie na międzynarodowej konferencji na zakończenie programu ARRE *A Place at the Royal Table 2018*, House of European History, Pałac Coudenberg, Bruksela, 27 IX
- M. Królikiewicz, *Rembrandt w galerii Stanisława Augusta*, wykład towarzyszący wystawie *36 x Rembrandt*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 13 X
- R. Mroczek, *Odkrycia relikwii fortyfikacji wazowskich na skarpie wschodniej. Omówienie wyników badań archeologicznych i architektonicznych*, referat z cyklu *Nie tylko pałac. Funkcje militarne Zamku Królewskiego w epoce wazowskiej*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 23 II
- B. Radzio, *Historia Zamku Królewskiego w Warszawie w latach 1939–1988*, wykład dla chińskiej grupy w ramach kursu dla przewodników zamkowych, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 13 XII
- B. Radzio, *Śladami zniszczeń wojennych*, oprowadzanie specjalistyczne po Zamku Królewskim w Warszawie grupy laureatów konkursu zorganizowanego przez portal „Nasze Miasto”, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 23 VII
- B. Radzio, *Zamek Królewski w czasie II wojny światowej*, wykład dla uczestników kursu dla nauczycieli, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 9 I
- M. Siadak-Wereda, *Projekt Opowiadam w ramach Wolontariatu w Zamku*, referat i prezentacja dobrych praktyk na IV Ogólnopolskiej Konferencji *Wolontariat w kulturze*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 25 XI
- A. Szkuřat, *Zamkowe zbiory porcelany miśnieńskiej i nie tylko ze skrzydlatymi stworzeniami*, referat na sesji *Porcelana, ptaki i robaki*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 5 X
- M. Zdańkowska, *Brożki, ferezje, konie w bród farbowane... Rolka sztokholmska jako malarski dokument wjazdu Konstancji Austriaczki do Krakowa*, referat na sesji *Kobiety świat na dworze Wazów. Królowe, królowny i królewski fraucymer*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 10 V
- M. Zdańkowska, M. Szczypek, *Dlaczego pocięto Rolkę sztokholmską? Odzyskanie, konserwacja i ekspozycja obiektu*, referat na sesji *Rolka sztokholmska. Ceremoniał, ikonografia, analogie*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 25 II
- J. Żukowski, *Extravaganze: Rolka sztokholmska jako źródło kostiumologiczne*, referat na sesji *Rolka sztokholmska. Ceremoniał, ikonografia, analogie*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 25 II
- J. Żukowski, *Klejnoty miłosne w XVII-wiecznej Polsce*, wykład towarzyszący wystawie *Rzządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI–XVII wieku*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 17 VII
- J. Żukowski, *Sztynna kryza hiszpańska czy batystowy kołnier francuski? Kilka słów o garderobie Cecylii Renaty*, referat na sesji *Kobiety świat na dworze Wazów. Królowe, królowny i królewski fraucymer*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 10 V
- J. Żukowski, K. Krzyżagórska-Pisarek, *Malarstwo w kolekcji polskich Wazów – nowe ustalenia*, referat na sesji *Sztuka w służbie Wazów*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 4 III
- J. Żukowski, A. Żukowska, *Architektura efemeryczna na okazję intrady Konstancji Austriaczki do Krakowa*, referat na sesji *Rolka sztokholmska. Ceremoniał, ikonografia, analogie*, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, 25 II

Wykaz publikacji pracowników Zamku

- M. Białonowska, *Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – na drodze do restytucji zbiorów królewskich. Obiekty odzyskane, dary, zakupy*, w: *Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej*, red. J. Trupinda, A. Siuciak, Malbork 2019, s. 224–245
- M. Białonowska, *Między kolekcją prywatną a muzeum. Fundacja jako forma zabezpieczenia zbiorów artystycznych w rzeczywistości wolnorynkowej*, w: *Piękne przedmioty. Ozdoba ciała i dekoracja wnętrz sakralnych i świeckich*, t. 2, seria „Rzeczy Piękne”, red. A. Bender, M. Wrześniak, Warszawa 2019, s. 317–326
- M. Białonowska, *Obiekty sztuki sakralnej we francuskich kolekcjach prywatnych w XIX wieku – wybrane przykłady*, „Liturgia Sacra. Liturgia – Musica – Ars”, 2019 (54), s. 617–637
- A. Bocheńska (współautor, wspólnie z J.S. Markiewiczem, S. Łapińskim), *The combination of the image and range-based 3d acquisition in archaeological and architectural research in the Royal Castle in Warsaw*, Int. Arch. Photogramm. Remote Sens. Spatial Inf. Sci., XLII-2/W15, s. 177–184, <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-XLII-2-W15-177-2019>
- A. Chiron-Mrozowska, *Lo studio dell'anatomia dal vivo nelle accademie artistiche del XVIII secolo e nella pratica dell'atelier di Marcello Bacciarelli*, w: *Intorno a Marcello Bacciarelli. Italiani nella Varsavia dei Lumi*, red. A. Pieńkos, M. Smoliński, Warszawa 2019, s. 91–102
- M. Choynowski, noty katalogowe, w: *Crème de la crème. Katalog nabytków nie wszystkich Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum*. 2018–2019, Warszawa 2019, s. 23–27, 88–91
- M. Choynowski, noty katalogowe, w: *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*, kat. wyst., red. J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 79–80
- З. Хундерт, *Военно-политическая деятельность коронного хорунжего и воеводы киевского Андея Потоцкого в 1667–1673 гг.*, „Славянский альманах”, 2019, z. 1–2, s. 179–213
- Z. Hundert, *Droga do wspólnego państwa. Unie polsko-litewskie przed 1569 r.*, „Kurier Wileński”, 1–7 VI 2019, s. 41–42
- Z. Hundert, *Działalność polityczno-wojskowa chorążego koronnego i wojewody kijowskiego Andrzeja Potockiego w latach 1667–1673*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny”, t. 16, 2019, nr 2, s. 143–167
- Z. Hundert, *Jeszcze o organizacji husarii koronnej na kampanię 1683 roku*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, t. 20 (71), 2019, z. 3 (269), s. 9–24
- Z. Hundert, *Litewscy hetmani w wiekach XVI–XVIII*, „Kurier Wileński”, 21–17 IX 2019, s. 40–42
- Z. Hundert, *Mażeńskie spory. Integracja Polaków i Litwinów we wspólnej Rzeczypospolitej*, „Mówią Wieki”, 2019, nr 2 (709), s. 106–111
- Z. Hundert, *Marszałek wielki koronny Stanisław Herakliusz Lubomirski wobec sejmu 1683 roku i problemu wojny z Portą Osmańską*, „Saeculum Christianum”, 2018, t. 25, s. 222–238
- Z. Hundert, *Między buławą a tronem. Wojsko koronne w walce stronnictwa malkontentów z ugrupowaniem dworskim w latach 1669–1673*, Oświęcim 2019, s. 450
- Z. Hundert, *Między Żurawnem a Wiedniem. O potrzebie dalszych badań nad systemem stałej dyslokacji wojska koronnego w latach 1677–1683*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica”, 2018, nr 102, s. 65–74
- Z. Hundert, noty katalogowe (jako autor i współautor), w: *Świat polskich Wazów. Ludzie – przestrzeń – sztuka*, kat. wyst., red. J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 57, 85–86, 94–96, 147–148, 156–157, 165–166, 173–174, 178–179, 190–191, 198, 203–204, 235–236, 256–257, 275, 333–334
- Z. Hundert, *Organizacja gwardii nadwornej Michała Korybuta Wiśniowieckiego w latach 1669–1673*, „Zapiski Historyczne”, t. 84, 2019, z. 2, s. 7–31
- Z. Hundert, *Patronat wojskowy Jana Sobieskiego 1667–1696. Rola, znaczenie, postulaty badawcze*, „Zeszyty Naukowe UJ: Prace Historyczne”, t. 146, 2019, z. 2, s. 481–493
- Z. Hundert, *Przypadkowy monarcha*, „W Sieci Historii”, 2019, nr 6 (73), s. 56–58
- Z. Hundert, *Sejmiki województwa mazowieckiego wobec wojny z Imperium Osmańskim w 1676 roku*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 123–139
- Z. Hundert, *Spory o zawarcie unii w 1569 r.*, „Kurier Wileński”, 22–26 VI 2019, s. 40–42
- Z. Hundert, *Streszczenie diariusza wojennego Kazimierza Dłużewskiego z lat 1683–1696*, „Zeszyty Naukowe UJ: Prace Historyczne”, t. 146, 2019, z. 1, s. 279–296
- Z. Hundert, *Stronnictwo polityczne Jana II Kazimierza i Ludwiki Marii w walce o zmiany ustrojowe*, w: *Świat polskich Wazów. Eseje*, red. Z. Hundert, J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 239–255

- Z. Hundert (red., wspólnie z J. Żukowskim), *Świat polskich Wazów. Eseje*, Warszawa 2019
- Z. Hundert, *Wielkie zwycięstwo pod Kircholmem*, „Kurier Wileński”, 28 IX–4 X 2019, s. 40–42
- Z. Hundert, *Wojskowe zaciągi sejmików ziemskich województwa mazowieckiego w latach 1671–1673*, „Res Historica”, 2018, z. 46, s. 141–180
- Z. Hundert, *Zawarcie unii lubelskiej 1 lipca 1569 r.*, „Kurier Wileński”, 29 VI–5 VII 2019, s. 10–12
- Z. Hundert, *Z vojnového poľa na trón: Voľba Jána Sobieskeho za poľsko-litovského panovníka v roku 1674*, „Historická Revue”, 2019, nr 2, s. 8–53
- D. Jackowiak, M. Tworzowska, T. Drapała, *Waza na tronie*, seria „Zamek dla Ciekawych”, Warszawa 2019
- A. Jakubowska, M. Królikiewicz, *36 x Rembrandt*, kat. wyst., Warszawa 2019
- **K. Kozica**, noty katalogowe (jako autor i współautor), w: *Świat polskich Wazów. Ludzie – przestrzeń – sztuka*, kat. wyst., red. J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 123–127, 165–167, 314–315, 317–338
- R. Mroczek, *Wazowskie fortyfikacje. Odkrycia archeologiczne na Zamku Królewskim w Warszawie*, „Mówią Wieki”, 2019, nr 4 (711), s. 15–20
- K. Połujan, *Pasy kontuszowe. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich, Fundacja Teresy Sahakian*, Warszawa 2019
- B. Radzio, *Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie*, Warszawa 2019
- M. Sobieraj, *Projekty przebudowy oraz remonty Zamku Królewskiego w Warszawie w świetle Protokołu z posiedzenia Państwowego Komitetu do spraw Odnowienia Zamku Królewskiego i Łazienek Królewskich z 1935 r.*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 231–258
- A. Sołtys, *Bacciarelli – powrót po latach. Portret Michała Jerzego Wandalina Mniszcha z córką Elżbietą i pieskiem Kiopkiem*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 269–275
- A. Sołtys, *Ostatni prymas Rzeczypospolitej Michał Jerzy Poniatowski w portretach Marcella Bacciarellego*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 141–169
- D. Szewczyk-Prokurat (red., wspólnie z D. Nowackim, M. Piwocką), *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku. Eseje*, Warszawa 2019
- D. Szewczyk-Prokurat (współautor, wspólnie z D. Nowackim), *Jubilerzy i jubilerstwo w epoce Wazów*, w: *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku. Eseje*, red. D. Nowacki, M. Piwocka, D. Szewczyk-Prokurat, Warszawa 2019, s. 115–149
- A. Szkuřat, *Ceramiczne wizerunki Stanisława Augusta jako wyraz gustu epoki*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 171–190
- A. Szkuřat, noty katalogowe, w: *Crème de la crème. Katalog nabytków nie wszystkich Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. 2018–2019*, Warszawa 2019, s. 34–35, 40–43, 56–59, 60–63, 76–79, 84–87, 92–95
- P. Tysza (red., wspólnie z A. Kalinowską), *Ludwika Maria Gonzaga (1611–1667). Między Paryżem a Warszawą*, Warszawa 2019
- M. Zdańkowska, *Król się żeni! Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie*, „Mówią Wieki”, 2019, nr 2 (709), s. 22–25
- M. Zdańkowska, noty katalogowe, w: *Crème de la crème. Katalog nabytków nie wszystkich Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. 2018–2019*, Warszawa 2019, s. 48–51, 72–75, 80–83
- M. Zdańkowska, *Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie (The Stockholm Scroll – a Treasure of the Royal Castle in Warsaw)*, Warszawa 2019
- M. Zdańkowska, *Wyjątkowy nabytek. Projekt dekoracji plafonu do Zamku Królewskiego w Warszawie pędzla Victora Louisa*, „Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71), s. 277–279
- J. Żukowski, *Ceremoniał codziennosci i rytuał święta: sztuka dworska*, w: *Świat polskich Wazów. Eseje*, red. Z. Hundert, J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 41–63
- J. Żukowski, *Europejski wymiar kolekcjonerstwa polskich Wazów*, w: *Świat polskich Wazów. Eseje*, red. Z. Hundert, J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 297–321
- J. Żukowski, noty katalogowe (jako autor i współautor), w: *Świat polskich Wazów. Ludzie – przestrzeń – sztuka*, kat. wyst., red. J. Żukowski, Warszawa 2019, s. 45–46, 47, 50–51, 53–55, 62–63, 70, 80, 84–85, 88–90, 101–105, 118–119, 153–155, 160–161, 163, 167, 187–189, 196–197, 201–202, 205–206, 212–217, 228, 232–233, 235–236, 249–251, 255–256, 260–265, 267, 270–275, 279–280, 288–289, 291–292, 299–301, 316–317, 323–325, 327–328, 330–333
- J. Żukowski, *Philip II Holbein – złotnik i agent artystyczny Zygmunta III w świetle dokumentów w Národní Archiv w Pradze*, „Kronika Zamkowa. Roczniki” 2018, 5 (71), s. 21–43
- J. Żukowski (red., wspólnie z Z. Hundertem), *Świat polskich Wazów. Eseje*, Warszawa 2019
- J. Żukowski, *Zamek wazowski jako ośrodek kulturotwórczy*, „Mówią Wieki”, 2019, nr 4 (711), s. 24–28

Publikacje wydawnictwa Arx Regia

Katalogi wystaw, publikacje naukowe, dopracowane edytorsko monografie – z tego jest znane wydawnictwo Arx Regia. Zamkowe książki doceniają nie tylko specjaliści, ale również pasjonaci historii i historii sztuki.

Rolka sztokholmska. Skarb Zamku Królewskiego w Warszawie

M. Zdańkowska

Wyczerpujący opis unikatowego zabytku – *Rolki sztokholmskiej*. Zawiera reprodukcje każdej sceny z tego 15-metrowego dzieła wraz ze szczegółowymi informacjami o przedstawionych postaciach.

Świat polskich Wazów. Eseje

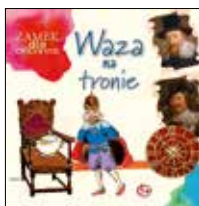
red. nauk. J. Żukowski, Z. Hundert
Sieć złożonych relacji Wazów na poziomie dworu, kraju oraz ówczesnej Europy w trzech przenikających się perspektywach: przestrzeni, interakcji personalnych oraz sztuki i patronatu artystycznego.

Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka. Katalog

red. nauk. J. Żukowski

Katalog bezprecedensowej wystawy to próba odtworzenia wazowskiego świata wartości oraz pejzażu epoki. Zawiera noty katalogowe opisujące blisko 300 artefaktów pochodzących z najświetniejszych kolekcji europejskich.

Waza na tronie

tekst: D. Jackowiak, M. Tworzowska, T. Drapała, ilustr. T. Ciciński
Książeczka dla dzieci w ciekawy sposób opowiada o królach z dynastii Wazów. Nauka historii poprzez zabawę – quizy, kolorowanki, zagadki i zadania.

Przewodnik po Zamku Królewskim w Warszawie Kazimierza Brokła, reprint

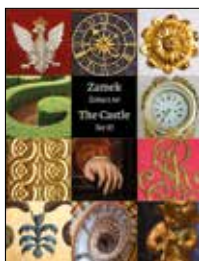
Reprint przewodnika po Zamku z 1936 r. Ten krótki opis historii i ekspozycji pozwala poznać przedwojenny, nieistniejący już Zamek.

Rządzić i oświecać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku

red. nauk. D. Nowacki, M. Piwocka, D. Szewczyk-Prokurat

Elegancko wydana książka prezentuje klejnoty pochodzące z XVI i XVII w. Wyczerpujące eseje wprowadzają w tematykę jubilerstwa i opisują różnorodne funkcje biżuterii.

Zamek. Zobacz to! / The Castle. See it!

Nowoczesny w formie, niewielki, polsko-angielski album, pełen zaskakujących ujęć zamkowych wnętrz i ekspozycji.

Maluj z Canalettem

tekst: T. Drapała, D. Jackowiak, ilustr. A. Juszcak

Ciekawostki związane z zamkowymi obrazami Bernarda Bellotta zwanego Canalettem oraz zagadki i kolorowanki dla dzieci 5+.

Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie

B. Radzio

Opowieść o najnowszych losach Zamku – dramatycznych zniszczeniach wojennych i fenomenie odbudowy.

Wielkie murowanie. Zamki w Polsce za Kazimierza Wielkiego

red. nauk. A. Bocheńska, P. Mrozowski
Przedstawiciele różnych dyscyplin prezentują wyniki najnowszych badań archeologiczno-architektonicznych na temat budownictwa zamkowego za czasów Kazimierza III Wielkiego.

Ludwika Maria Gonzaga (1611–1667).

Między Paryżem a Warszawą
red. nauk. A. Kalinowska, P. Tyszkiewicz
Portret niezwykłej kobiety, Ludwiki Marii Gonzagi. Książka składa się z 10 artykułów napisanych przez renomowanych specjalistów i jest kolejnym tomem z serii „Studia i Materiały”.

Pasy kontuszowe. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Fundacja Teresy Sahakian, Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich

red. nauk. K. Połujan
Katalog prezentuje noty uwzględniające pochodzenie obiektów oraz literaturę przedmiotu. W publikacji znajduje się dodatkowa część z opisem technologicznym pasów kontuszowych.

Crème de la crème. Katalog nabytków nie wszystkich Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. 2018–2019

Katalog wybranych dzieł sztuki zakupionych przez Zamek w latach 2018–2019. Prezentacja najcenniejszych nabytków, które wzbogaciły zamkowe zbiory.

Medale polskie i z Polską związane z okresu Pierwszej Rzeczypospolitej. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich

2 tomy, J.W. Zacher, G. Śniezko, M. Zawadzki, M. Męclewska
Katalog zbiorów obejmujący 687 medali, upamiętniających ważne wydarzenia, zwycięskie bitwy, małżeństwa, ceremonie koronacyjne i pogrzebowe, ale nade wszystko ukazujących splendor monarchii i jej prestiż.

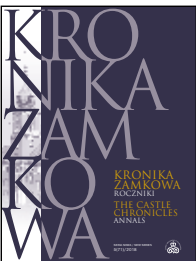

36 x Rembrandt

A. Jakubowska, M. Królikiewicz
Katalog wystawy otwartej w 350. rocznicę śmierci Rembrandta Harmenszoon van Rijna. To opowieść o dwóch szczególnych dziełach Rembrandta, które znajdują się w zamkowych zbiorach: *Dziewczyńie w ramie obrazu* i *Uczynom przy pulpicie*.

Publikacje wydawnictwa Arx Regia są do nabycia w sklepie stacjonarnym muzeum i na stronie esklep.zamek-krolewski.pl.

„Kronika Zamkowa. Roczniki”, 2018, 5 (71)

Czasopismo naukowe Zamku Królewskiego w Warszawie zawierające relacje z wystaw i kronikę wydarzeń oraz artykuły naukowe, koncentrujące się na zagadnieniach związanych z dworem i kulturą dworską.

Wielka wyprzedaż książek z magazynów zamkowych odbyła się 10 i 11 sierpnia 2019 r. w Arkadach Kubickiego. W ofercie znalazły się m.in. katalogi wystaw, książki o sztuce, przewodniki po Zamku, albumy i roczniki.

Publiczność na dziedzińcu Wielkim podczas interaktywnych warsztatów i pokazów

Od Małego Eksploratora do zamkowego przewodnika

Jeśli czegoś nie ma w Google, to na pewno wiedzą o tym edukatorzy muzealni. Pracownicy Działu Oświatowego starają się na wszystkie sposoby uatrakcyjnić pobyt w Zamku najmłodszym – *Zamkowa Akademia Młodego Eksploratora* czy *Szkatulka księżniczki* to tylko wstęp do bogatej oferty edukacyjnej.

Edukatorzy znają specjalne triki, dzięki którym wiedzą, jak zainteresować młodzież, organizują też specjalne zajęcia tylko dla dorosłych. Wszystko wokół królewskiego dworu i ogrodów. Pamiętają również o niepełnosprawnych i osobach mających utrudniony dostęp do kultury. W sumie podczas Roku Wazowskiego Dział Edukacji przygotował kilkadziesiąt zajęć, warsztatów, spotkań, wykładów, sesji, konferencji, plenerów i wyjazdów. Tak bogaty program dedykowany był różnym grupom odbiorców: uczniom na wszystkich etapach edukacji szkolnej, nauczycielom, słuchaczom uniwersytetów trzeciego wieku, rodzinom z dziećmi, dorosłym, a także osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz fizycznymi. Rok Wazowski to

nie tylko lekcje i warsztaty muzealne, wykłady, spotkania dla nauczycieli, ale także dni atrakcji, skierowane do szerokiej publiczności zamkowej, realizowane zarówno w przestrzeni wystaw czasowych, wewnątrz zamkowych, jak i na Dziedzińcu Wielkim i placu Zamkowym, a wszystko po to, by zachęcić warszawiaków i turystów do aktywnego uczestnictwa w przygotowanych atrakcjach.

Przez cały Rok Wazowski realizowane były dwa cykle wykładów, których tematyka skupiała się wokół polityki wewnętrznej i zagranicznej Zygmunta III i jego synów, życia kulturalnego na dworze Wazów, mody i kuchni epoki wazowskiej. Dorosli mogli wybierać zajęcia spośród: *Godziny wolnej sztuki*, *Zamkowych spotkań literackich*, *Muzealnych*

Pokaz lotów drapieżnych ptaków

inspiracji, *Czterech pór roku przy świecach*. Przykładowo *Wiosenny wieczór przy świecach* z wykładem prof. Ewy Letkiewicz oraz koncertem poświęcony był blaskowi królewskich klejnotów. *Jesienny wieczór przy świecach* na wazowskim Zamku Królewskim stanowił hołd dla artystycznych upodobań króla Władysława IV.

5, 10, 15 I WIĘCEJ

Zamek to idealne miejsce dla rodzin z dziećmi. Dla 5-, 10- i 15-latków przygotowano cykl 11 interdyscyplinarnych warsztatów *Wokół królewskiego dworu*. Warsztaty przenosiły do niezwykłego świata Wazów idealnego dla poszukiwaczy skarbów. Cykl *Szkatułka księżniczki, skarb królewicza* oraz *Zamkowa Akademia Młodego Eksploratora* umożliwiały młodemu adeptom poznanie realiów życia na dworze Zygmunta III i jego synów. Współpraca z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń pozwoliła na prowadzenie jednodniowych kursów doskonalących dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych. To dowód, że pracownicy doszkalają innych poza murami Zamku, a samo wydarzenie sprzyja dyskusji i wymianie myśli, co szczególnie podkreślali nauczyciele w ankietach ewaluacyjnych. Każda wystawa czasowa Roku Wazowskie-

go miała swój kącik edukacyjny, gdzie najmłodszy zwiedzający mogli wykonać dla siebie koronę lub medal. Dodatkowo przygotowana została książeczka *Waza na tronie*.

CZARUJĄCY ŚWIAT POLSKICH WAZÓW

O obecności Wazów w nowej podstawie programowej dla uczniów szkół ponadpodstawowych opowiadała Barbara Czepik, doradca metodyczny m.st. Warszawy w zakresie historii i wiedzy o społeczeństwie, o polityce matrymonialnej polskiej linii Wazów mówiła dr Anna Kalinowska, o modzie na dworze wazowskim Agnieszka Lichacz, zaś o dziejach husarii i jej uzbrojenia dr Tomasz Mleczek. Jedno z seminariów poświęcone zostało bogactwie skarbu królewskiego za panowania władców z dynastii Jagiellonów oraz Wazów. Anna Saratowicz-Dudyńska omówiła symbolikę biżuterii w stroju kobiecym, dr Dariusz Nowacki skupił się na klejnotach sakralnych w monarchii jagiellońsko-wazowskiej, a dr Magdalena Piwocka opowiedziała o najwspanialszych klejnotach z kolekcji królewskich i symbolice kamieni szlachetnych.

Uroczysty wjazd Cecylii Renaty do Zamku

WJAZD CECYLII RENATY I INNE ATRAKCJE

Rok Wazowski to nie tylko lekcje i warsztaty muzealne, ale także dni atrakcji. Wszystko dzieje się w kilku przestrzeniach jednocześnie: na wystawach czasowych, we wnętrzach Zamku, na Dziedzińcu Wielkim i placu Zamkowym. Warszawiacy i turyści żywo uczestniczyli w interaktywnych warsztatach i pokazach. Trzy dni atrakcji: *Szwedzi w Warszawie, Władysław IV i jego dwór* oraz *Wjazd Cecylii Renaty do Warszawy* to oprowadzania kuratorskie i tematyczne po wystawach, wykłady, koncerty muzyki barokowej, pokazy tańca dworskiego, przedstawienia teatralne, pokazy musztry historycznej, lotów drapieżnych ptaków, uzbrojenia królewskiej gwardii. W pamięci warszawiaków na długo zapadnie uroczysty przemarsz ulicami Starego Miasta i placem Zamkowym na Dziedziniec Wielki orszaku Cecylii Renaty, w wykonaniu pracowników Działu Oświatowego i członków grup rekonstrukcyjnych. Uroczysty wjazd do miasta przyszłej polskiej królowej, dla zawarcia związku małżeńskiego z Władysławem IV i odbicia koronacji w ówczesnej kolegiacie św. Jana to wydarzenie edukacyjne, które w mediach odbiło się bardzo szerokim echem.

MUZEUM BEZ BARIER

Niepełnosprawni fizycznie i intelektualnie bez problemu mogą odnaleźć się na wystawach czasowych. Tak było przy wystawie *Rządzić i ołśniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku* czy *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*, gdzie osoby z dysfunkcją wzroku zostały oprowadzone po ekspozycji – specjalnie dla nich przygotowano materiały do audiodeskrypcji, rekwizyty do dotykania, jak np. odlew kamei z wizerunkiem królowej Bony Sforzy. Także spotkania realizowane w ramach Festiwalu Kultury bez Barrier oraz zamkowego programu *Terapia przez sztukę*, skierowanego do pacjentów szpitali psychiatrycznych, poświęcone były dziełom sztuki z kręgu kultury dworskiej Wazów. W 2019 r. przeprowadzono 71 lekcji ze szkołami specjalnymi i ośrodkami szkolno-wychowawczymi; wygłoszono 40 wykładów w zakładach opieki społecznej, szpitalach, domach dziecka, zakładach penitencjarnych; zaś w ramach programu *Terapia przez sztukę* odbyły się 23 bezpłatne zajęcia dla pacjentów szpitali psychiatrycznych. W ramach programu edukacyjnego *Bernardo Bellotto – ambasador kultury*, skierowanego do

uczniów z małych miasteczek i terenów wiejskich, zorganizowano 287 warsztatów historycznych i artystycznych. Pracownicy Działu Oświatowego przeprowadzili również szkolenia dla edukatorów, w jaki sposób prowadzić zajęcia z osobami niepełnosprawnymi, w tym z dysfunkcją narządu wzroku oraz spektrum autyzmu. Ponadto wzięli udział w Warszawskim Festiwalu Kultury bez Barier. Przy okazji obchodów 350. rocznicy śmierci Rembrandta zamówiono kopię dotykową *Dziewczyny w ramie obrazu*, by osoby z dysfunkcją wzroku mogły poznać jeden z najcenniejszych obrazów.

KSIEŻNICZKI ZE SZKATUŁKAMI I MŁODZI

EKSPLORATORZY

Rok 2019 upłynął pod znakiem spotkań dla rodzin. Dla najmłodszych dzieci przygotowaliśmy weekendowe zajęcia *Szkatułka księżniczki, skarb królewicza*. Dla rodziców ze starszymi dziećmi otworzyliśmy *Zamkową Akademię Młodego Eksploratora*. Na młodzież, która nie rozstaje się z telefonami i lubi robić zdjęcia, czekały warsztaty fotograficzne, zwieńczone wystawą prac. Tylko dla dorosłych przygotowaliśmy *Dawne ubiory, Godzinę ze sztuką, Muzealne inspiracje, Zamkowe spotkania literackie, Cztery pory roku przy świecach*. Olbrzymim zainteresowaniem cieszyły się autorskie wykłady z historii sztuki Przemysława Głowackiego, a także kursy rysunku i malarstwa wraz z plenerami malarskimi w Białowieży.

ORIENTALNE BARWY, CZYLI KIERUNEK: WSCHÓD

U stóp Zamku, w pałacu Pod Blachą tętni życie edukatorów. Tutaj, na wystawie kobierców wschodnich z Fundacji Teresy Sahakian, przygotowano dla całych rodzin atrakcyjne spotkania *Szlakiem orientalnych opowieści, Piknik Orientalny, Barwy Orientu*. Czas upływał na tańcach i koncertach. Pałac Pod Blachą zapraszał do magicznego świata smaków, zapachów i kolorów Orientu. Jak co roku zorganizowano również cykl wykładów o historii, kulturze i obyczajach jednego z państw arabskich – w tym roku był to Pakistan.

PORCELANA, PTAKI I ROBAKI

Sesja naukowa o porcelanie, ptakach i robakach? Tak. Poświęcona zamkowej kolekcji porcelany miśnieńskiej o tematyce ornitologiczno-entomologicznej sesja poprowadzona przez dr. Andrzeja Grzegorza Kruszewicza, dyrektora Miejskiego Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, dr. hab. Marka W. Kozłowskiego, prof. SGGW oraz dr inż. Julię Dobrzańską miała za zadanie rozszyfrować, jakie ptaki, ważki i inne robaki zagościły na królewskich talerzach, misach oraz wazach. Podczas sesji można było namalować motywy roślinno-zwierzęce na porcelanie, torbach płóciennych czy zbudować karmniki i domki dla owadów. Dział Oświatowy zorganizował również sesje naukowe: *Kobiety świat na dworze Wazów. Królowe, królowny i królewski fraucymer* oraz *Wazowie i literaci. W kręgu mecenatu, polityki i życia prywatnego*, we współpracy z Zakładem Literatury i Kultury Epok Dawnych Uniwersytetu Warszawskiego.

ZIELONO MI

Dzięki otwarciu Ogrodu Dolnego edukatorzy mogli poszerzyć swoje pole działania o przestrzeń zieloną. Zorganizowano *Wielki festiwal dworskich gier i zabaw ogrodowych* wspólnie z grupami rekonstrukcyjnymi: *Malleus Maleficarum* (XVII w.) oraz *Towarzystwem Stanisławowskim* (XVIII w.), a także warsztaty plastyczne na świeżym powietrzu, plener malarski, spotkania z literaturą i teatrem. Miłośników tanga zaproszono na dwie edycje *Zamkowych Ogrodów Tangowych* z pokazem tanga argentyńskiego w wykonaniu mistrzowskiej pary Patrycji Cisowskiej-Grzybek i Jakuba Grzybka oraz Katarzyny i Roberta Kandefarów. Uczono też podstawowych kroków tańca.

O NAS

W 2019 r. odbyły się także dwie edycje kursów na zamkowego przewodnika. Obecnie pracujemy nad kursem dla przewodników chińskich. Swoje doświadczenia czerpiemy z efektywnie rozwijającej się współpracy z edukatorami z polskich muzeów, z pracownikami instytucji kultury, nauki oraz fundacjami, a także muzealnikami z Reggia di Venaria Reale w Turynie.

4. KOLE INAB

KCJE YTKI

W 2019 r. kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum wzbogaciła się o kilkadziesiąt wybitnych dzieł sztuki. Nowych zakupów dokonano przede wszystkim dzięki dotacjom celowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ale także ze środków własnych Zamku Królewskiego oraz Fundacji Zbiorów im. Ciechanowieckich i Fundacji Teresy Sahakian.

Sala Tronowa

Kolekcje stałe

Zamek Królewski w Warszawie jako historyczna budowla o charakterze obronnym wzbogacił się o nową ekspozycję stałą – Zbrojownię prezentującą kolekcję militariów. Zamkowa kolekcja będzie stale wzbogacana o nowe zabytki.

Zamek Królewski posiada wyjątkowe zbiory, takie jak dzieła sztuki i pamiątki związane z polskimi władcami, które przypominają o ich panowaniu. Przechowywane są tutaj obiekty dotyczące historii Polski, najważniejszych wydarzeń w dziejach kraju czy odnoszące się do funkcjonowania parlamentu, zabytki najwyższej klasy będące świadectwem różnorodnej wytwórczości artystycznej w Polsce w okresie od późnego średniowiecza po wiek XX i dzieła zamawiane lub nabywane za granicą w niemal wszystkich najważniejszych centrach sztuki epoki nowożytnej.

Na co dzień te bogate zbiory podziwiać można m.in. we wnętrzach historycznych otworzonych pieczęlowicie po zniszczeniach z czasów ostatniej wojny: Apartamencie

Wielkim, Apartamencie Królewskim, Apartamencie Księcia Stanisława czy Salach Sejmowych. Usytuowane na historycznie najbardziej reprezentacyjnym, pierwszym piętrze pokazują, jak wyglądała w dobie panowania ostatniego króla Stanisława Augusta rezydencja monarsza, a jednocześnie siedziba Sejmu i Senatu – bo Zamek jako „pierwszy gmach Rzeczypospolitej” łączył obie te funkcje do roku 1795. To właśnie na *piano nobile* położone są Sala Wielka, Sala Rycerska, Pokój Marmurowy, Sala Tronowa, Gabinet, Garderoba i Sypialnia Króla stworzone przez monarszych architektów: Jakuba Fontanę, Domenica Merliniego, Jana Christiana Kamsetzera, udekorowane dziełami pracujących dla dworu malarzy z Marcellem Bacciarellim na czele, czy

Sala Wielka

rzeźbiarzy, jak André Le Brun i Giacomo Monaldi, wreszcie bogato zdobione meble, brązy, wyroby ze srebra, porcelany, dekoracyjne tkaniny. A obok nich w Sali Canaletta znajdziemy wspaniałą kolekcję widoków Warszawy stworzoną dla ostatniego monarchy przez tego weneckiego malarza.

Historyczne wnętrza apartamentu zamieszkiwanego dawniej przez księcia Józefa Poniatowskiego można natomiast oglądać w przylegającym do Zamku i stanowiącym integralną część kompleksu muzealnego pałacu Pod Blachą.

Apartamenty to tylko część stałej ekspozycji Zamku. Zwiedzający mają możliwość obejrzenia także innych wystaw, takich jak: Galeria Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej, gdzie podziwiać można arcydzieła malarstwa autorstwa Rembrandta, Corneille'a De Lyon, Lucasa Crancha st., Cornelisa Deckera, Adriaena van Ostade'a, Davida Teniersa mł., Florisa van Schootena, Daniela Schultza, Pietra Antonia Rotariego i wielu innych, włoskie i północnoeuropejskie rzeźby z marmuru i brązu z czasów renesansu i baroku, kolekcje sreber, biżuterii, miniatur czy zabytkowych zegarów.

Bogactwem eksponatów zachwycają Gabinet Numizmatyczny oraz Pokój Orderowy. Muzeum jest także

miejszem przechowywania i ekspozycji unikalnej w skali europejskiej kolekcji kobierców wschodnich zgromadzonej przez Teresę Sahakian.

Aby w pełni poznać historię Zamku Królewskiego, trzeba też koniecznie odwiedzić ekspozycję poświęconą zniszczeniu i odbudowie gmachu i muzeum, usytuowaną w zabytkowych piwnicach.

Najmłodszą z zamkowych ekspozycji stałych jest Zbrojownia, z interesującymi przykładami broni białej, palnej i uzbrojenia ochronnego z XVII i XVIII w.

Wszystkich, którzy odwiedzili już apartamenty i ekspozycje, zapraszają Arkady Kubickiego jako wyjątkowe miejsce organizacji koncertów, spektakli i pokazów, wreszcie zamkowe ogrody: Górny, usytuowany na skarpie, i Dolny – nawiązujący do założenia ogrodowego sprzed 1939 r.

Jean-Pierre Norblin de la Gourdaine,
Targ na konie, 1791

Crème de la crème

Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie wciąż się powiększa. W 2019 r. do zbiorów trafiło kilkanaście nowych obiektów, które od razu znalazły stałe miejsce na ekspozycji.

Cennym nabytkiem zakupionym do zbiorów Zamku Królewskiego jest reprezentacyjna komoda François Garniera z połowy XVIII w. Cechując ją znakomita intarsja i rzadkiej urody okucia z brązu złożonego: narożniki dekorowane kobiecymi główkami (*espagnolettes*) czy szyldy w formie kartuszy i męskich masek Boreasza.

Kolekcję zamkowych miniatur wzbogacił także uroczy portret Tadeusza Kościuszki, datowany i podpisany przez wileńskiego artystę Karola Kudzinowicza.

Targ na konie to najcenniejszy rysunkowy nabytek, który został zakupiony w Paryżu w 2019 r. Autorem dzieła jest Jean-Pierre Norblin de la Gourdaine. Do Zamku trafiły też dwa inne rysunki tego artysty: *Straż przed zamkową bramą* oraz *Biwak żołnierski przed bramą zamkową*.

Pałac Pod Błachą powiększył zbiory o egzemplarze unikatowej broni, m.in. lancę francuską. Wykonana z drewna jesionowego, ze stalowym trzewikiem i trójgra-

niastym grotem należy do najrzadziej spotykanych w swoim rodzaju. W górnej części ma grawerowane oznaczenie P.D. L., charakterystyczne dla broni wydawanej w 1830 r. francuskiej Gwardii Narodowej. Francuska szabla lekkiej kawalerii to kolejny nowy eksponat. Pochodzi z warsztatu komisji uzbrojenia francuskiego Ministerstwa Wojny – powstała w 1803 lub 1804 r., głównie w istniejącej od 1768 r. manufakturze w Klingenthal w Alzacji, a rękojeść w manufakturze w Wersalu. Na zastawie i zewnętrznym wąsie widać ślady szczyby po użyciu bojowym – starciu z inną bronią białą. Zwiedzający pałac Pod Błachą mogą również napotkać pozyskane niedawno: francuski pałasz kirasjerski, szablę francuską wyższego oficera kawalerii ze zdobioną, sygnowaną pochwą oraz karabin dragoński.

Wśród nabytków nie mogło zabraknąć numizmatów. Do Zamku Królewskiego trafił niezwykle rzadki denar koronny Władysława Jagiełły z herbem podwójnego

Komoda François Garniera z połowy XVIII w.

krzyża na awersie. Moneta ta została wybita w Krakowie, najprawdopodobniej w okresie, gdy zarząd nad mennicą sprawował Mikołaj Bochner – świadczy o tym inicjał jego imienia, litera N.

Zbiory porcelany wzbogacił cenny dzbanek do kawy. Wykonany z porcelany miśnieńskiej ok. 1780 r. stanowił część zastawy *tête-à-tête* zdobionej widokami Warszawy według obrazów Bellotta dekorujących ściany Sali Canaletta w Zamku. Na brzuścu dzbanka w rezerwach odtworzono z jednej strony *Widok Warszawy od strony Pragi*, z drugiej – *Widok Pałacu Ostrogskich*.

Świat smaków i zapachów potraw serwowanych na dworze królewskim przybliży też zespół naczyń serwisowych zdobionych motywem ptaków. Ten kolorowy zbiór powstał w Królewskiej Manufakturze Porcelany w Miśni u schyłku XVIII w. Zawiera ponad 30 skompletowanych naczyń, m.in. talerze, salaterki, miski, solniczki, a nawet pokrywki.

Podczas zwiedzania Zamku możemy podziwiać także zakupione na przełomie 2018/2019 r. unikatowe popiersie Stanisława Leszczyńskiego, wykonane z biskwitu w Lotaryngii ok. 1770–1785 r. Autorem tego modelu jest najprawdopodobniej Paul-Louis Cyfflé, który inspirował się

portretem Stanisława Leszczyńskiego pędzla Jeana Girardeta z 1752 r.

– Idąc śladem kolejnych zakupów, odwiedzamy różne pomieszczenia, poznajemy ich historię, a wraz z nią także ludzi, którzy przebywali na dworze – opowiada prof. dr hab. Wojciech Fałkowski. – Według tej myśli rekonstruujemy świat nowożytnej monarchii polskiej z jej bogactwem, kolorytem i zdumiewającymi dokonaniem. A intensywna i konsekwentnie prowadzona długofalowa akcja zakupów antykwarycznych ma doprowadzić do wyposażenia królewskiej rezydencji w dzieła najwyższej próby, pochodzące z głównego nurtu sztuki europejskiej. Pozyskanie w bardzo krótkim czasie tak wielu pięknych zabytków przekonuje, że jest możliwe zrekonstruowanie wspaniałego wyposażenia wnętrza historycznych i stworzenie dużej, w miarę kompletnej galerii malarstwa, rzeźby i rzemiosła. Taki jest cel strategiczny obecnych działań Zamku i dlatego tak intensywnie szukamy wybitnych dzieł sztuki.

Wszystkie nowe nabytki idealnie współgrają z pięknymi wnętrzami Zamku.

Fragment pocztówki ukazującej
Zamek Królewski w Warszawie, dar ks. Jana Koleckiego

Nabytki Archiwum

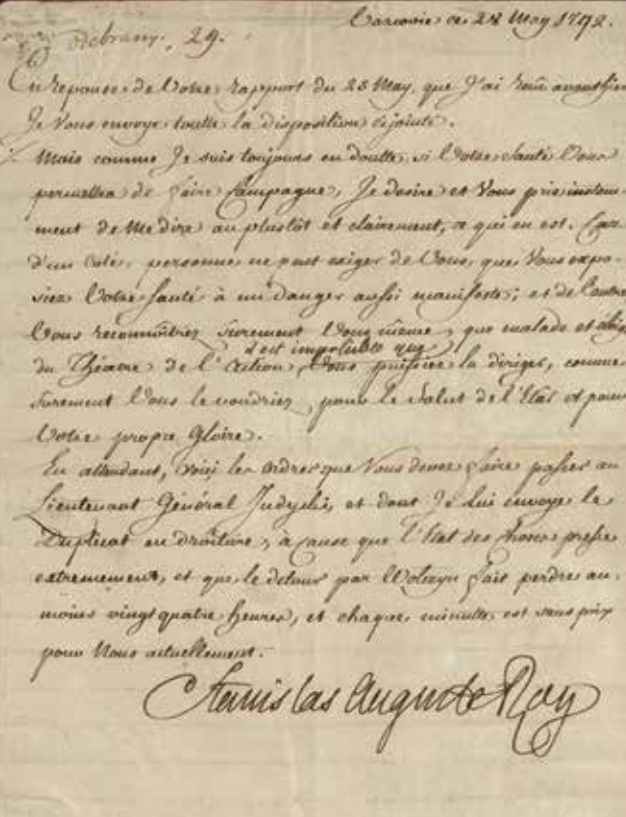
Zbiory Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum wzbogaciły się w 2019 r. zarówno o dokumenty papierowe, jak i fotografie oraz diapozytywy. Obiekty trafiły do Zamku jako dary, ale również dzięki dokonanyom zakupom. Wśród nich są m.in. listy Stanisława Augusta czy pocztówki przedstawiające Zamek Królewski w Warszawie.

W zbiorach Archiwum znajduje się list Stanisława Augusta do generała lejtnanta Ludwika Wirtemberskiego w sprawie wypłaty żołdu żołnierzom głównego korpusu litewskiego. List jest datowany w Warszawie 26 maja 1792 r. i opatrzony podpisem króla. Drugi cenny zakup to list Stanisława Augusta prawdopodobnie do Ludwika Wirtemberskiego w sprawie przekazania dowodzenia wojskami litewskimi gen. Józefowi Judyckiemu, datowany w Warszawie 28 maja 1792 r. i podpisany przez króla.

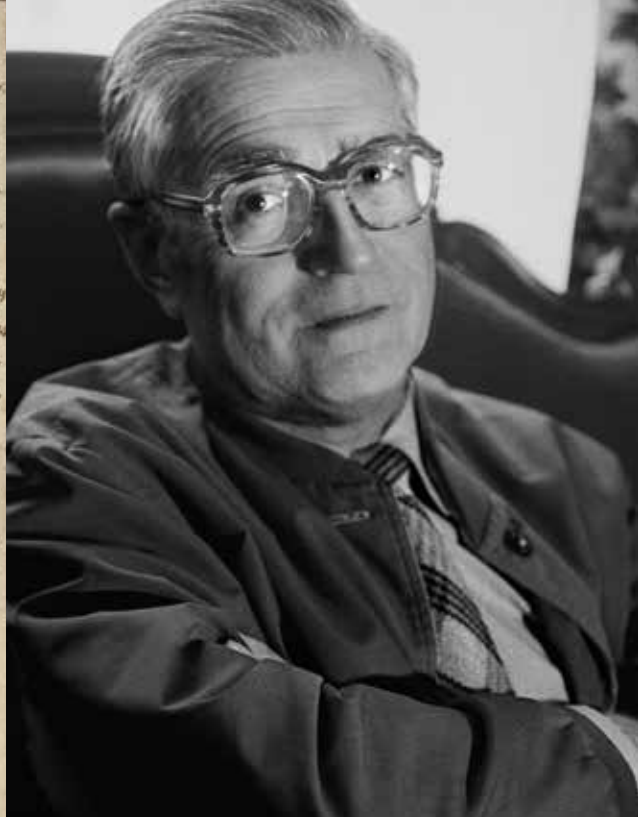
Do Archiwum zamkowego trafił także dokument wystawiony przez Stanisława Augusta, zatwierdzający podział majątku po zmarłym prymasie Michale Poniatowskim, bracie królewskim. Dokument wystawiony został w Warszawie 17 grudnia 1794 r., podpisany przez króla i sekretarza gabinetu królewskiego oraz opatrzony królewską

pieczęcią gabinetową. Jest to potwierdzenie rodzinnego porozumienia Poniatowskich w sprawie sukcesji po zmarłym prymasie. W naszym posiadaniu znajduje się również dokument papierowy – przepustka dla Aleksandra Jerowskiego, kadeta w Akademii Szlacheckiego Korpusu Kadetów Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej zwaną Szkołą Rycerską. Dokument został wystawiony w Warszawie w 1768 r., opatrzony pieczęcią lakową Korpusu Kadetów oraz podpisany przez Fryderyka Moszyńskiego, wicekomendanta Korpusu. To druga pamiątka związana ze Szkołą Rycerską w zbiorach zamkowego Archiwum, która stanowi cenne uzupełnienie kolekcji dokumentów historycznych.

Archiwum podarowano też dokument potwierdzający miejsce pochówku prof. Karoliny Lanckorońskiej,

List Stanisława Augusta z podpisem króla do generała lejtnanta Ludwika Wirtemberskiego, 26 V 1792 r.

Profesor Aleksander Gieysztor

wystawiony przez dyrekcję rzymskiego cmentarza Campo Verano 21 czerwca 2013 r., który przekazała Zamkowi Elżbieta Stróżyk.

Protokół nr 3. z posiedzenia Państwowego Komitetu do spraw Odnowienia Zamku Królewskiego i Łazienek Królewskich w Warszawie, odbytego w dniu 20 września 1935 r. to kolejny dokument papierowy wzbogacający zamkowe zbiory archiwalne. Do protokołu dołączone jest pismo przewodnie z 12 lutego 1936 r. skierowane przez Kierownictwo Robót w Gmachach Reprezentacyjnych do dr. Tadeusza Cybulskiego, profesora Państwowej Szkoły Przemysłowej w Krakowie, członka Komitetu do spraw Odnowienia Zamku Królewskiego i Łazienek Królewskich w Warszawie. Treść protokołu nie pozostawia wątpliwości, że Zamek Królewski w Warszawie był traktowany jako najważniejszy zabytek polskiej kultury, a prowadzone prace remontowe miały przywrócić w jak najkrótszym czasie jego świetność, by stworzyć siedzibę godną głowy państwa. Dokument ten to dar Michała Sobieraja.

Możemy poszczycić się posiadaniem dwóch wersji pracy dyplomowej autorstwa Barbary Jacobson pt. *Projekt ogrodów Zamku Królewskiego w Warszawie (Ogród Górny*

i Podzamcze), powstałej w 1972 r. w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego na Wydziale Ogrodniczym w Instytucie Kształtowania Terenów Zieleni. Do prac dołączono oryginalne i unikatowe zdjęcia terenu ogrodów z początku lat 70. XX w. Dar ten przekazał Zamkowi Marek Jacobson.

Do zbiorów fotograficznych Archiwum zamkowego zakupiono oryginalne zdjęcie przedstawiające pruskich żołnierzy na Dziedzińcu Wielkim Zamku Królewskiego w Warszawie, datowane na 1916 r., oraz fotografie artystyczne autorstwa Krzysztofa Gierałtowskiego z wizerunkami profesorów Jana Zachwatowicza, Stanisława Lorentza, Aleksandra Gieysztor, które są uzupełnieniem znajdującej się w zbiorach Archiwum teki fotograficznej tego autora. Ponadto zbiory fotograficzne zostały wzbogacone o dary ks. Jana Kołeckiego – pocztówki ukazujące Zamek Królewski w Warszawie i jego otoczenie, wydawane w latach 1900–1980 w Polsce i za granicą, oraz podarowane przez Marka Jacobsona i wykonane przez niego diapozytywy małobrazkowe, dokumentujące odbudowę Zamku Królewskiego w Warszawie w latach 1971–1974.

5. KONS

ERWACJA

W ubiegłym roku szczególne znaczenie miały trzy przedsięwzięcia, które przywróciły dawny blask zabytkom: prace konserwatorskie obrazu *Cud nad Wisłą* Jerzego Kossaka, odtworzenie orłów z Sali Tronowej i nowa aranżacja Piwnicy Więziennej.

Cud nad Wisłą Jerzego Kossaka

Cud nad Wisłą Jerzego Kossaka

Zbliżający się jubileusz 100-lecia Bitwy Warszawskiej z 1920 r. stał się okazją, aby przywrócić blask obrazu olejnego na płótnie *Cud nad Wisłą* Jerzego Kossaka z 1930 r. pochodzącego z zamkowych zbiorów.

W 2. połowie 2019 r. przeprowadzono prace konserwatorskie obrazu oraz specjalistyczne badania dotyczące warsztatu artysty.

Stan zachowania dzieła wymagał interwencji konserwatora.

W ramach konserwacji wymieniono krosno na nowe – specjalistyczne, aluminiowe, z systemem samonaprzężającym, które samoistnie reguluje naciąg tkaniny.

Podobrazie płócienne wyprostowano i wzmocniono dublazurem. Płótno w przeszłości było osłabione, uległo licznym zagięciom i miejscowym rozdarciom.

Podczas konserwacji przeprowadzonej przypuszczalnie w latach 50. i 60. XX w. zmieniono format obrazu, dopasowując go do nowej ramy. Fragmenty oryginalnej kompozycji zachodziły na krótsze boki krosna. Krajki w tych miejscach zostały ścięte. Nowe aluminiowe krosno dopa-

sowano wielkością do zachowanej, oryginalnej kompozycji, zwiększając szerokość obrazu o ok. 4,5 cm. Odsłoniły się brzeżne części kompozycji, np. but żołnierza z lewej strony.

Po oczyszczeniu lica i usunięciu wtórnego pozostałego werniksu, przywrócono obrazowi żywszą i chłodniejszą gamę barwną. Udało się również przybliżyć warsztat malarski.

Autor użył płótna z nici lnianych o grubości 0,375–0,450 mm. W zaprawie występuje biel cynkowa i śladowe ilości węglańca wapnia. Malarz korzystał z farb, które zawierały pigmenty, m.in. biel ołowiową, biel barytową, błękit kobaltowy, ultramarynę sztuczną, błękit pruski, ceruleum.

Cud nad Wisłą Jerzego Kossaka można obejrzeć w 2020 r. na ekspozycji stałej w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.

Fragment Piwnicy Więziennej w Wieży Grodzkiej

Piwnica Więzienna w nowej aranżacji

Średniowieczna Piwnica Więzienna szczęśliwie przetrwała zburzenie Zamku i zachowała się w postaci autentycznej. W najstarszej murowanej części zamkowego kompleksu można dziś zobaczyć rysunki i napisy, które pozostawili po sobie dawni skazańcy.

16 maja 2019 r. odbyło się uroczyste otwarcie Piwnicy Więziennej w nowej aranżacji. Pomieszczenie zlokalizowane jest na najniższym poziomie Wieży Grodzkiej, najstarszej murowanej części Zamku, wzniesionej w 2. połowie XIV w. w południowej części ówczesnego grodu książęcego.

W XVII w., a być może i wcześniej, piwnica pełniła funkcję więzienia, w którym osadzano skazanych przez sąd grodzki. Pierwotnie jedyne wejście do pomieszczenia znajdowało się w stropie. Na ceglanych ścianach piwnicy więźniowie pozostawili 117 rytów – napisów i rysunków przedstawiających znaki, herby i zwierzęta.

By uchronić cenne gmerki przed niszczącym działaniem wilgoci, w 2015 r. podjęto prace konserwatorskie,

którym towarzyszyły badania archeologiczne. Odstonięto i zaizolowano fundamenty zachodniej ściany Wieży Grodzkiej aż do poziomu ich posadowienia. W 2018 r. prace przeniosły się do wnętrza piwnicy. Badania archeologiczne odstoniły pod posadzką interesujący element konstrukcyjny wieży – warstwę głazów ułożonych na całej powierzchni pomieszczenia. Ich zadaniem była stabilizacja – niejako zakotwiczenie murów – położonej na skarpie budowli i zabezpieczenie jej przed osunięciem. Głazy zdecydowano się wyeksponować pod specjalnie przygotowaną szklaną podłogą. Pracom konserwatorskim poddano także ceglane ściany piwnicy i gmerki. Zamontowane na stropie nowe oświetlenie znacznie lepiej uwidocznilo cenne rytę.

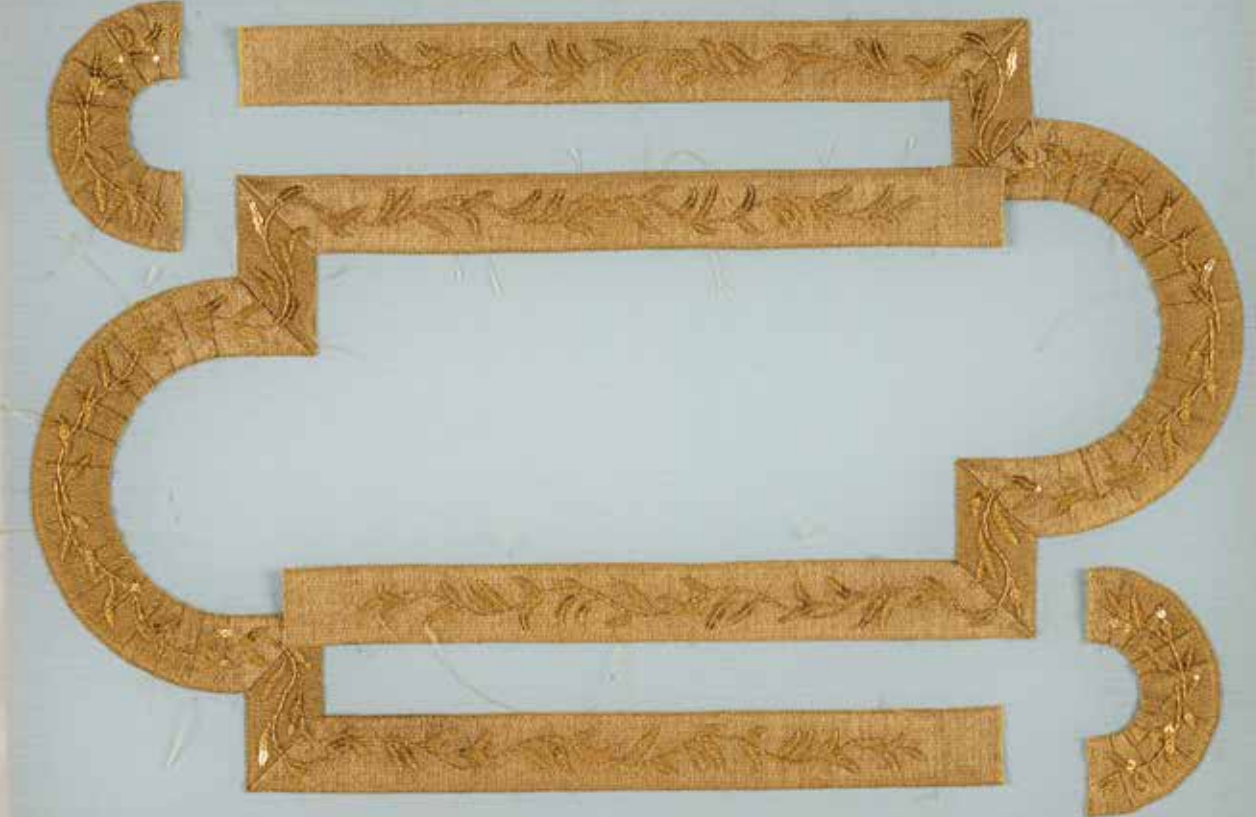
Fragment dekoracji hafciarskiej z Sali Tronowej

Dekoracja hafciarska z Sali Tronowej

Wyposażenie Zamku Królewskiego to nie tylko złoto i marmury, to także tkaniny. Po wybuchu II wojny światowej z Sali Tronowej udało się ocalić nie tylko fotel tronowy, ale i te fragmenty ekspozycji, które do dziś służą za wzorzec do odtworzenia wnętrza. Z zachowanych zdjęć możemy też zrekonstruować słynne orły w koronie, które haftowane są specjalną srebrną nitką.

W 1785 r. król Stanisław August zamówił w firmie Camille Pernon et Compagnie z Lyonu bogatą dekorację hafciarską do Sali Tronowej Zamku Królewskiego w Warszawie, złożoną z kilku elementów. Były to: zaplecek tronu z szeroką bordiurą i 59 srebrnymi orłami w polu środkowym, baldachim tronu (7 płatów lambrekinu ze złotymi chwostami, listwa i fryz, podniebie z szeroką bordiurą i 27 srebrnymi orłami w polu środkowym), aksamitne obicie fotela tronowego z haftem wieńców laurowych i wąskich bordiur na obrzeżach, aksamitny kobierzec na stopnie tronu ze złotym haftem wąskich bordiur oraz 5 aksamitnych płycin ściennych ze złotym haftem wąskich bordiur, identycznych jak na kobiercu.

Tron ten – jako symbol niepodległej Rzeczypospolitej – podzielił dramatyczne losy kraju od schyłku XVIII w. aż po czasy współczesne. Po utracie niepodległości w wyniku III rozbioru Polski w 1795 r. i zajęciu Warszawy przez wojska pruskie polskie srebrne orły przemalowano na czarne, pruskie. Warstwę malarską zdjęto w okresie Księstwa Warszawskiego, wówczas do wnętrz zamkowych mogły powrócić symbole Rzeczypospolitej. Podczas rosyjskiego zaboru Warszawy, po utworzeniu Królestwa Polskiego w 1815 r., odnowiono sale Tronową i Senatorską w związku z koronacją cara Mikołaja I na króla Polski – zachowano przy tym heraldykę Rzeczypospolitej, co miało podkreślać przejście przez cara spuścizny po ostatnim królu Polski.

Fragment dekoracji hafciarskiej z Sali Tronowej

Już wtedy zaginęła duża część lyońskich haftów z pierwotnego wystroju – brakowało szerokich bordiur, bogato zdobionych lambreklinów i fryzu nad nimi. Zastąpiono je więc prostym galonowaniem na ścianach, zaplecku i podniebiu i wymieniono przy okazji cały aksamit na nowy. Z dawnego tronu stanisławowskiego pozostały jedynie srebrne orły, stanowiące nadal główny element kompozycji. W 1831 r., w ramach restrykcji po powstaniu listopadowym, tron wywieziono do Orużejnej Pałaty w Moskwie, skąd powrócił do Zamku w wyniku traktatu ryskiego po zwycięskiej kampanii 1920 r. Po zajęciu Warszawy przez wojska hitlerowskie przyszedł generalny gubernator Hans Frank rozdał zamkowe orły na pamiątkę oficerom niemieckim. Poszukiwania prof. Aleksandra Gieysztoro doprowadziły w 1991 r. do odnalezienia oryginalnego orła z zaplecka tronu. Zdecydowano się na zrekonstruowanie całego hafciarskiego wystroju Sali Tronowej w jej kształcie z czasów stanisławowskich.

Trudno znaleźć w Zamku Królewskim w Warszawie inny obiekt, na którego losie odcisnęłyby tak wyraźne piętno wszystkie wydarzenia historyczne minionych 250 lat.

W zamkowej Pracowni Konserwacji Tkanin i pod jej kierunkiem odtworzono 86 orłów i wszystkie wąskie bor-

diury dekorujące płyciny ścienne. W 2018 r. kierownik pracowni Joanna Nowak przedstawiła wyniki swoich wieloletnich badań, dzięki którym odtworzyła projekt dekoracji lyońskiej wraz z jej zaginionymi elementami, co umożliwiło dalsze prace rekonstrukcyjne nad ostatnim tronem niepodległej Rzeczypospolitej.

Tego wyjątkowo trudnego i wymagającego najwyższych umiejętności zadania podjął się czteroosobowy zespół Pracowni Konserwacji Tkanin w składzie: Joanna Nowak, Anna Pituch-Sawicka, Bożena Kozłowska i Grażyna Mittag, oraz pracujące pod ich kierunkiem na zlecenia zewnętrzne Julia Drozd-Podbielska i Krystyna Chocha.

W 2019 r. w pracowni zamkowej wykonano pierwotny dużej rozety na zęby lambrekinu i narożniki bordiur, 9,3 m haftu wici laurowej na udrapowanym galonie lamującym zęby jednego płata lambrekinu, aplikowanie na aksamit galonu do szerokich bordiur podniebia, haft motywu kratownicy do bordiur podniebia, z rozetkami w środku, haft z motywem łańcuszka z perełkami na obrzeżach galonów. Zlecono na zewnątrz wykonanie do szerokich bordiur zaplecka haftów wici laurowej na galonie o łącznej długości 15,2 m.

6. WYDA

RZENIA

Zamek Królewski jako ważne miejsce na mapie Warszawy odgrywał rolę centrum wydarzeń kulturalnych, uroczystości życia politycznego i spotkań wybitnych gości. Odbywał się tu Festiwal Ogrody Muzyczne, Królewskie Arkady Sztuki, koncerty i targi. Jednak największym zainteresowaniem cieszyła się coroczna Noc Muzeów.

Rok
Wazowski
2019

Koncert Małgorzaty Komorowskiej
na otwarciu wystawy *Poczet królów Polski*

Koncerty w Roku Wazowskim 2019

Cykl koncertowy w 2019 r. został poświęcony tematowi Roku Wazowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności muzycznej polskich Wazów, których rola w rozwoju kultury muzycznej naszego kraju w XVI i XVII w. była nieoceniona.

Zygmunt III Waza kontynuował działalność istniejącej już kapeli kierowanej przez Krzysztofa Klabona, a oprócz tego sprowadził na swój dwór muzyków włoskich, m.in. Giovanniego Battistę Cocciolę, Tarquinia Merulę czy słynącego z twórczości madrygałowej Lucę Marenzina. W powstałej włoskiej kapeli królewskiej przynajmniej na początku dominowali muzycy przybyli z Wiecznego Miasta.

Władysław IV, syn Zygmunta III, cenił sobie twórczość pochodzących z Gdańska kompozytorów: Kaspara Förstera mł. i Paula Seiferta, organisty kościoła Mariackiego w Gdańsku. Kapelmistrzem na jego dworze był Marco Scacchi. Jednak najbardziej znanym w Europie kompozytorem polskim epoki baroku był bez wątpienia Marcin Mielczewski, którego utwory grano w Niemczech, Danii, Gdańsku, na Śląsku, Morawach, Słowacji, Ukrainie, w Rosji

i podobno nawet w Paryżu. Początkowo związany z dworem i kapelą władysławowską, w 1644 lub 1645 r. był kapelmistrzem na dworze Karola Ferdynanda, królewskiego brata i biskupa płockiego.

W latach 1624–1625 królewicz Władysław odbył tzw. Grand Tour, podczas którego odwiedził m.in. Brukselę, Wiedeń, Mediolan, Florencję, Rzym, Wenecję i Mantuę. Przykładał niezwykle dużą wagę do muzycznej oprawy swoich wizyt. Interesowały go wszystkie nowe trendy muzyczne. Chętnie słuchał koncertów, spektakli operowych, oglądał przedstawienia baletowe, przysłuchiwał się muzycznym oprawom mszy. Organizowano dla niego specjalne koncerty i spektakle z udziałem najwybitniejszych muzyków i śpiewaków epoki. Muzyka odgrywała bowiem niezwykle ważną rolę w jego życiu.

Pokaz muzyczno-taneczny
na wernisżu wystawy *Świat polskich Wazów*

Z wyprawy Władysław sprowadził do kraju operę włoską. Kazał nawet przebudować wnętrza Zamku Królewskiego, tworząc tym samym pierwszy na północ od Alp teatr operowy. Był nie tylko amatorem muzyki, ale również jej znawcą i koneserem. O miłości królewicza do muzyki może świadczyć – nieudana wprawdzie ze względu na wiek kompozytora – próba nakłonienia Claudia Monteverdiego, by artysta przeniósł się do Warszawy, która obok Wiednia i Paryża była jednym z najwybitniejszych ośrodków operowych w ówczesnej Europie.

W cyklu koncertowym Zamku Królewskiego, jaki towarzyszył obchodom Roku Wazowskiego, udział wzięli: zespół Narodowego Forum Muzyki Wrocław Baroque Ensemble pod dykcją Andrzeja Kosendiaka, Zespół Męski Gregorianum Bereniki Jozajtis, Luteduo Plus Antona Biruli, Harmonia Sacra Marcina Szelesta oraz Chór Kameralny Collegium Musicum UW pod kierunkiem Lilianny Stawarz, zespół Polskiej Opery Królewskiej i La Stagione Armonica z Włoch.

Na niezwykle ciekawy repertuar złożyły się zaś utwory takich kompozytorów, jak: Marcin Mielczewski, Bartłomiej Pękiel, Franciszek Lilius, Marcin Paligon, Walen-

tyn Gawara, Jakub Polak, Luca Marenzio, Marco Scacchi, Tarquinio Merula, Annibale Orgas, Asprilio Pacelli, Giovanni Francesco Anerio, Bernardino Terzago, Diomedes Cato, Francesco Maffon, Michelangelo Galilei, Valentinus Greff Bakfark, Giovanni Battista Cocciola, Paul Siefert, Kaspar Förster mł., Claudio Monteverdi, Alessandro Scarlatti.

Koncert *Psalterz Polski II /
Wszeteczna gęba na mię się targa*

Lepiej, gdyby się nie narodził

31 III 2019 r.

W Warszawie po raz dziesiąty odbył się interdyscyplinarny festiwal wielkopostny *Nowe Epifanie*. W programie tegorocznej edycji znalazło się ponad 30 wydarzeń. Wśród spektakli, pokazów filmowych, spotkań oraz wydarzeń kulinarnych organizowanych w Warszawie na Zamku Królewskim wybrzmiał jeden z koncertów *Psalterz Polski II / Wszeteczna gęba na mię się targa*.

W ramach 10. interdyscyplinarnego wielkopostnego Festiwalu *Nowe Epifanie* w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie odbył się koncert psalmów w przekładzie Jana Kochanowskiego w muzycznym opracowaniu Mikołaja Gomółki, w wykonaniu Adama Struga i zespołu *Monodia Polska*.

Hasłem Festiwalu *Nowe Epifanie* 2019 była sentencja: „Lepiej, gdyby się nie narodził”. Wydarzenia artystyczne koncentrowały się wokół postaci Judasza i nierozeralnie z nim związanego tematu zdrady i pieniędzy. Organizatorzy festiwalu zadali pytanie: Czy podczas Wielkiego Postu Judasz może stać się dla nas kimś bliskim, czy możemy rozpoznać w nim siebie?

Ideą festiwalu była próba spojrzenia na niektóre kwestie inaczej oraz uważne przyjrzenie się apostołowi, który w biblijnych wykazach wymieniany jest na końcu. Podstawowym celem wydarzenia jest poszukiwanie nowych, współczesnych epifanii piękna oraz inicjowanie twórczego dialogu artystów z tradycyjną sztuką religijną w duchu *Listu do artystów* Jana Pawła II.

Epifania zdaniem twórców festiwalu to objawienie, a jednocześnie olśnienie i zachwyt nad ukazaniem się w świecie tego, co boskie i wieczne. Organizatorem festiwalu jest Centrum Myśli Jana Pawła II.

Zamek Królewski w Warszawie
podczas jazzowej Nocy Muzeów

Jazzowa Noc Muzeów

18 V 2019 r.

Najpierw był Berlin, później Poznań. Noc Muzeów dotarła do Warszawy w 2004 r. W 2019 r. Zamek Królewski z Fundacją Muzeum Jazzu im. Leopolda Tyrmanda przygotowali jazzową Noc Muzeów – ku pamięci kompozytora i jazzmana Krzysztofa Komedy.

Apartament Królewski, Sala Canaletta z dawnymi widokami Warszawy, galeria z obrazami Rembrandta, ekspozycje w pałacu Pod Blachą – to wszystko otworzyliśmy dla zwiedzających w tę wyjątkową noc. Nasi edukatorzy przygotowali interesujące zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz tylko dla dorosłych.

Fundacja Muzeum Jazzu im. Leopolda Tyrmanda zorganizowała jazzowy wieczór w Arkadach Kubickiego *Krzysztof Komeda 2019* z okazji 50. rocznicy śmierci artysty. Dla miłośników kinematografii przygotowano specjalną prezentację fragmentów filmów poświęconych twórczości Krzysztofa Komedy.

Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy skupione na spuściznie światowej sławy muzyka: *Krzysztof Komeda*,

portret Artysty autorstwa Marka Karewicza i *Komeda, życiorys Artysty* Andrzeja Rumianowskiego.

W Arkadach Kubickiego wieczór rozpoczął się koncertem laureatów VII Międzynarodowego Młodzieżowego Konkursu Jazzowego „Magnolia” Fundacji Diamentowy Głos.

Dla uczestników Nocy Muzeów przygotowano recital fortepianowy Leny Ledoff, koncert Joanny Morea przy akompaniamencie Henryka Kurkiewicza, recital fortepianowy Stefana Walczykiewicza, koncert Kasi Nova, której przy fortepianie towarzyszył Krzysztof Sadowski. Krzysztof Karpiński i Krzysztof Sadowski uraczyli gości recitalem fortepianowym. Spotkanie zakończył występ zespołu The Warsaw Dixielanders. Publiczność dopisała, a impreza wybiła się na tle stołecznych wydarzeń kulturalnych.

Dorota Juszcak, kuratorka wystawy poświęconej twórczości Marcella Bacciarellego, oraz Ziemowit Koźmiński, dyrektor ds. marketingu, odbierają nagrodę z rąk prof. Wojciecha Włodarczyka

Sybilla 2018 za Marcella Bacciarellego

27 V 2019 r.

To sukces! Na gali w Łazienkach Królewskich rozdano muzealne Oscary za 2018 r. Zamek Królewski w Warszawie laureatem Sybilli.

Podczas uroczystej gali 39. edycji Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla, zorganizowanej w Łazienkach Królewskich, Zamek otrzymał wyróżnienie w kategorii wystawy czasowe. Jury doceniło przekrojową wystawę *Marcello Bacciarelli. Najpiękniejsze portrety*, na której zaprezentowane były obrazy mistrza ze zbiorów krajowych, a także wyjątkowe dzieła z Francji, Włoch i ze Szkocji. Prestiżowy dyplom podczas gali trafił w ręce dyrektora ds. marketingu Ziemowita Koźmińskiego oraz kuratorki wystawy Doroty Juszcak.

Przypadająca w 2018 r. 200. rocznica śmierci Marcella Bacciarellego, nadwornego malarza króla Stanisława Au-

gusta, posłużyła jako pretekst do zaaranżowania wystawy, w ramach której pokazaliśmy aż 44 dzieła mistrza. Niektóre spośród wystawianych obrazów nigdy dotąd nie były pokazywane w Polsce.

Od blisko 40 lat wyróżnienie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla to najważniejsza forma uznania dla polskich muzealników. Głównym założeniem konkursu organizowanego przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów jest nagradzanie i upowszechnianie najwybitniejszych osiągnięć ze wszystkich obszarów działalności muzealnej. Tym bardziej cieszymy się z nagrody i gratulujemy wyróżnionym twórcom.

Fragment pokazu *Zamek Królewski w Warszawie. Powrót do świetności*

X Warszawski Piknik Archiwalny

8 VI 2019 r.

Piknik Archiwalny to wydarzenie obchodzone od 2007 r. Inspiracją do jego zorganizowania był Międzynarodowy Dzień Archiwów, który przypada 9 czerwca. Zamierzeniem wszystkich edycji jest zainteresowanie współczesnego świata pracą archiwistów. Nic dziwnego, że do udziału w imprezach włączył się również zespół Archiwum Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

Zamek Królewski w Warszawie uczestniczył w wydarzeniu promującym zbiory stołecznych archiwów. Głównym tematem dziesiątego, jubileuszowego pikniku były tajemnice archiwów. Podczas imprezy, która odbyła się 8 czerwca 2019 r. w Pałacu Staszica, zaprezentowaliśmy pokaz *Zamek Królewski w Warszawie. Powrót do świetności*. Jako ilustracje posłużyły m.in.: oryginalny projekt elewacji zachodniej Zamku z zatwierdzoną jasną kolorystyką tynków, projekt

zrekonstruowanej posadzki z Gabinetu Monarchów Europejskich czy fotografie pokazujące prace posłtowników w Sali Tronowej w trakcie odbudowy i odtwarzanie plafonu w Pokoju Audiencjonalnym Starym przez prof. Janusza Strzałeckiego.

Pokaz został przygotowany przez zespół Archiwum i był prezentowany w Sali im. Hugona Kołłątaja.

Otwarcie festiwalu *Z biegiem Loary*

XIX Festiwal Ogrody Muzyczne *Z biegiem Loary*

30 VI–28 VII 2019 r.

Festiwal Ogrody Muzyczne od początku gości w Zamku Królewskim. Pod wielkim, klimatyzowanym namiotem, mieszczącym 1000-osobową publiczność, na Dziedzińcu Wielkim odbywają się koncerty na żywo, projekcje filmów muzycznych i dokumentalnych, retransmisje z Metropolitan Opera i nie tylko.

Gościem honorowym 19. edycji Ogrodów Muzycznych był francuski Region Centralny – Dolina Loary. W ramach Festiwalu odbyło się 5 koncertów oraz 20 projekcji filmów muzycznych, dokumentalnych, retransmisji z Metropolitan Opera i Teatru Bolszoi.

Podczas inauguracji wydarzenia goście mieli okazję posłuchać koncertu na stradivariusie z 1685 r. w wykonaniu Janusza Wawrowskiego, któremu towarzyszył zespół Warsaw Players. Największą atrakcją Ogrodów Muzycznych był koncert pianisty Sławomira Zubrzyckiego na instrumencie strunowo-smyczkowym – viola organista – zaprojektowanym przez Leonarda da Vinci, a zrekonstruowanym przez polskiego artystę. Program festiwalu wpisywał się bowiem

w obchodzoną w Europie 500. rocznicę śmierci włoskiego mistrza. Organizatorzy nie zapomnieli także o 200. rocznicy urodzin Stanisława Moniuszki. Dużym zainteresowaniem cieszył się koncert pieśni z moniuszkowskich *Śpiewników domowych* w niecodziennym wykonaniu Agaty Zubeł, Andrzeja Bauera i Cezarego Duchnowskiego.

Festiwal na stałe wpisał się w muzyczną, letnią ofertę Warszawy. Ogrody Muzyczne odwiedziło ponad 19 tys. uczestników.

Organizatorami XIX Festiwalu Ogrody Muzyczne pod nazwą *Z biegiem Loary* byli Fundacja Ogrody Muzyczne oraz Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum.

Targi Książki Historycznej w Arkadach Kubickiego

Targi w Arkadach Kubickiego

Zróznicowane tematycznie targi na stałe wpisały się w kalendarz imprez Arkad Kubickiego. W 2019 r. wydarzenia te przyciągnęły do Zamku Królewskiego ponad 80 tys. odwiedzających.

Jubileuszowe, XXV Targi Wydawców Katolickich odbyły się 4–7 kwietnia 2019 r. Organizowane są przez Stowarzyszenie Wydawców Katolickich, a Zamek Królewski w Warszawie jest współorganizatorem wydarzenia. Imprezy towarzyszące targom nawiązywały do jubileuszu stulecia powstania Konferencji Episkopatu Polski i jubileuszu stulecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Stolicą Apostolską; do 40. rocznicy pierwszej wizyty św. Jana Pawła II w Ojczyźnie oraz stulecia powstania Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego.

XVII Warszawskie Targi Sztuki odbyły się 11–13 października 2019 r. To jedna z najważniejszych krajowych imprez kulturalnych, której organizatorem jest Dom Aukcyjny Rempex. Ponad 60 najważniejszych galerii sztuki współczesnej, antykwaratów i domów aukcyjnych z całej

Polski i zagranicy oferowało na stoiskach targowych obrazy wybitnych artystów oraz twórców najmłodszego pokolenia. Prezentowano również najwyższej próby rzemiosło artystyczne, meble i biżuterię.

Między 28 listopada a 1 grudnia 2019 r. odbyły się XXVIII Targi Książki Historycznej. Organizatorem była Fundacja Historia i Kultura, współorganizatorem zaś Zamek Królewski w Warszawie. Jak co roku na miłośników historii czekało wiele atrakcji: spotkania autorskie, promocje książek oraz pokazy filmów fabularnych i dokumentalnych. Ponadto Instytut Pamięci Narodowej, jako współorganizator targów, zaprosił na recital Aleksandry Gintrowskiej z gościnnym udziałem Krzysztofa Napiórkowskiego. Koncert poświęcono twórczości zmarłego w 2012 r. kompozytora, muzyka i barda Przemysława Gintrowskiego.

Odwiedzający Targowisko Sztuki

Pierwszy krok na rynek sztuki

Targowisko Sztuki to znane miejsce prezentacji swojej twórczości przez młode pokolenie artystów. Ale to nie tylko możliwość sprzedaży prac przez studentów i absolwentów ASP – dla wielu z nich to również pierwszy krok ku wejściu na rynek sztuki.

Targowisko Sztuki to cykliczna impreza organizowana przez studentów oraz absolwentów Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, która na dobre zagościła w Arkadach Kubickiego. Podczas spotkań prezentowane są różne formy artystycznego przekazu, począwszy od malarstwa, przez plakat, grafikę, skończywszy na fotografii.

Dzięki niepowtarzalnej atmosferze Arkad Kubickiego, które już od ponad 10 lat goszczą młodych artystów, oraz dzięki inspirującym spotkaniom z twórcami, impreza jest bardzo popularna. Chętnie odwiedzają ją warsza-

wiaci, turyści, a nawet projektanci wnętrz, którzy właśnie tutaj znajdują wyjątkowe motywy do różnych przestrzeni mieszkalnych, pracowni czy pomieszczeń restauracyjnych. Wśród odwiedzających są też stali wielbiciel, którzy pojawiają się systematycznie, by kupić kolejne, upatrzone wcześniej prace. Ceny prac zaczynają się już od kilkudziesięciu złotych.

Targowisko Sztuki odbywa się raz w miesiącu, od października do czerwca. Wejście jest bezpłatne.

Prof. dr hab. Wojciech Falkowski
z jubileuszowym znacznikiem Poczty Polskiej

Znaczek Poczty Polskiej na 400-lecie Zamku Królewskiego w Warszawie

Poczta Polska wyemitowała okazjonalny znaczek przedstawiający fragment słynnej *Panoramy Warszawy* E.J. Dahlberga z 1656 r.

W 2019 r. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum obchodził wyjątkową rocznicę 400-lecia zakończenia przebudowy rezydencji, zleconej przez Zygmunta III Wazę. Efektem tej XVII-wiecznej metamorfozy jest obecny pięcioboczny kształt budowli, a także współczesny charakter Wieży Zegarowej oraz fasady od strony placu Zamkowego. Poczta Polska włączyła się w obchody jubileuszu, jak również przypominała o dokonaniach polskich władców z dynastii Wazów. Z tej okazji wydała okolicznościowy znaczek pocztowy z fragmentem *Panoramy Warszawy*, na którym widać Zamek Królewski od strony Wisły.

Data emisji znaczka była równocześnie dniem wernisażu niezwyklej w dziejach polskiego muzealnictwa wy-

stawy biżuterii – *Rządzić i ośniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*. Nowa pozycja filatelistyczna towarzyszy kolejnej – po *Król się żeni!* Rolka sztokholmska – *skarb Zamku Królewskiego w Warszawie* – rocznicowej ekspozycji poświęconej perłom kultury polskich Wazów. Znaczek na 400-lecie Zamku Królewskiego w Warszawie to nie tylko nowa propozycja Poczty Polskiej, ale też znakomita i niezwykle pamiątka serii rocznicowych wydarzeń.

Okazjonalny znaczek ma wartość 3,30 zł, nakład to 216 tys. egzemplarzy, w obiegu od 29 maja 2019 r. Autorem projektu jest Maciej Jędrysik.

Spektakl *Tragedia Jana*
w wykonaniu łódzkiego Teatru CHOREA

Festiwal Królewskie Arkady Sztuki

Królewskie Arkady Sztuki 2019 to 10. edycja festiwalu artystycznego, realizowanego przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, zapoczątkowanego latem 2010 r. Ubiegłoroczny festiwal był okazją do zapoznania się z twórczością artystów teatralnych i muzyków, prezentujących swój kunszt podczas 12 występów. O różnorodności oraz atrakcyjności wydarzeń przewidzianych w programie można było przekonać się od 2 do 24 sierpnia. Poszczególne występy zaaranżowano w niezwyklej scenerii Arkad Kubickiego.

W programie Festiwalu Królewskie Arkady Sztuki znalazły się prezentacje polskiego teatru plastycznego. Gdański Teatr Snów wtajemniczył widzów w osnutą wyjątkową aurą scenię tytułowego pokoju, usytuowanego na pograniczu marzenia sennego i rzeczywistości oraz odsłonił niezwykłość świata jego osobliwego aranżera – samotnego indywidualisty.

Spektakl *Tragedia Jana* w wykonaniu łódzkiego Teatru CHOREA to biblijna opowieść o Janie Chrzcicielu podejmującym walkę z trawiącymi świat grzechami rozpusty, pychy, tchórzostwa oraz pazerności. Warszawski Teatr

Makata zaprezentował z kolei widowisko *Wesele*, oparte na tradycyjnych motywach muzycznych i strukturze rytuału połączenia kobiety i mężczyzny, ubarwione ironią, absurdem, swoistą karykaturalnością.

Ostatnią z tegorocznych propozycji teatralnych było przedstawienie *Wszystko, co widać*. OHIO prezentowane przez aktorów Sopotkiego Teatru Tańca. Inspirowana twórczością Samuela Becketta historia przeniosła widzów w świat rozważań o jedności, dezintegracji, rytmach, absurdach życia, marzeniach, miłości, a także nieuniknionej śmierci.

Koncert w wykonaniu
orkiestry Warsaw Camerata

Dla najmłodszych miłośników sztuki przygotowano dwa spotkania z teatrem. Postać legendarnego smoka wawelskiego w autorskiej wersji popularnej bajki *Cmok. Smok*, przedstawił warszawski Teatr Scena 96. Aktorzy Łódzkiego Teatru Łątka, wcielając się w role wędrownych trubadurów z wozu podróznego, opowiedzieli *Baśń o dwóch braciach*, której scenariusz oparto na wątkach baśni braci Grimm.

Muzyczna część projektu to propozycja koncertów instrumentalnych oraz instrumentalno-wokalnych. Artyści wykonywali muzykę z różnych epok, urozmaicone tematycznie oryginalne utwory, improwizacje, transkrypcje i parafrazy popularnych motywów. W części muzycznej festiwalu znalazło się miejsce zarówno na utwory dawne, jak i współczesne. Rozbrzmiewająca w Zamku Królewskim muzyka to naturalne nawiązanie do tradycji koncertów na dworze królów polskich.

Tegoroczny przegląd koncertów obejmował cztery odsłony, w których wystąpili m.in. budząca powszechny entuzjazm orkiestra Warsaw Camerata pod dyktando Pawła Kosa-Nowickiego z udziałem wybitnego pianisty Pawła Kowalskiego, wykonawcy koncertu *Cztery pory roku* Antonia Vivaldiego, z wybitną skrzypaczką Katarzyną Dudą

oraz twórcy wyjątkowego koncertu *Moniuszko for the World*, wokaliści Wanda Franek i Michał Janicki i grający na fortepianie Emilian Madey, a także obdarzona niezwykłym, soulowym głosem Beata Przybytek, która wraz z zespołem czołowych muzyków jazzowych – Bogusławem Kaczmarem, Damianem Niewińskim i Andrzejem Świąsem – zaprosiła na wieczór jazzowy.

W ramach Arkad Dzieciom przygotowano rodzinne spotkania z muzyką. Były to dwa niezapomniane przedpołudnia w klimacie koncertów promenadowych z udziałem publiczności, pod dyktando dyrygenta Pawła Kosa-Nowickiego i jego muzykujących przyjaciół.

Festiwal od dziewięciu lat stanowi platformę dialogu interdyscyplinarnego, wymiany artystycznych doświadczeń i pomysłów, nawiązywania nowych kontaktów, a także narodzin przyszłych działań artystyczno-kulturalnych. Opiera się na założeniu, że najbardziej efektywną formą współpracy między artystami są wspólne przedsięwzięcia artystyczne.

Wiceprezydent Stanów Zjednoczonych Mike Pence wraz z małżonką witani przez prof. dr. hab. Wojciecha Falkowskiego, dyrektora Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

Najważniejsze wizyty oficjalne

- 12 lutego** przewodniczący Rady Republiki Zgromadzenia Narodowego Republiki Białorusi Michaił Miasnikowicz
- 26 lutego** szef obrony Republiki Macedonii Północnej gen. Vasko Gjurchinovski
- 4 kwietnia** minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak wraz z delegacją ministrów obrony państw grupy B9, USA i NATO
- 6 maja** dyrektor generalny ds. strategii obronnej Ministerstwa Obrony Indonezji gen. Rizerius Eko Hadisancoko
- 10 maja** minister spraw zagranicznych Federacyjnej Republiki Brazylii Ernesto Henrique Fraga Araújo
- 15 maja** Jego Ekscelencja Najprzewielebniejszy Serafin, biskup peterhowski, wikariusz prawosławnej eparchii petersburskiej, rektor Petersburskiej Akademii Duchownej
- 4 czerwca** wiceprzewodniczący Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Turcji Levent Gök
- 10 czerwca** minister kultury i sportu Kataru, szejk Salah bin Ghanem Al-Ali
- 28 czerwca** Jego Cesarska Wysokość książę Akishino, Następca Tronu Cesarstwa Japonii, oraz Jej Cesarska Wysokość księżna Kiko
- 8 lipca** radca stanu, minister spraw zagranicznych Chińskiej Republiki Ludowej Wang Yi
- 16 lipca** małżonka prezydenta Republiki Litewskiej Diana Nepaitė-Nausėdienė
- 9 sierpnia** szef Sił Zbrojnych Konfederacji Szwajcarskiej gen. Philippe Rebord
- 23 sierpnia** dyrektor biura Pierwszej Damy, wiceprzewodnicząca Prezydenckiego Komitetu Obchodów Stulecia Deklaracji Wielkiego Libanu Michele Fenianos
- 26 sierpnia** wiceprzewodnicząca 13. Komitetu Narodowego Chińskiej Ludowej Politycznej Konferencji Konsultatywnej Li Bin
- 5 września** szef sztabu Senegalu Birame Diop
- 2 października** przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych Parlamentu Tureckiego Volkan Bozkir

Najważniejsze uroczystości

- 7 lutego** Jubileusz 100-lecia powołania archiwów państwowych (org. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych)
- 13 lutego** Uroczysty obiad i debata szefów delegacji uczestniczących w spotkaniu ministerialnym w sprawie budowania pokoju i bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie (org. Ministerstwo Spraw Zagranicznych)
- 5 marca** Doroczna gala wręczenia Nagrody im. prof. Aleksandra Gieysztor – laureat: biskup ewangelicko-augsburski Waldemar Pytel (org. Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy)
- 6 marca** III Polsko-Brytyjskie Forum Belwederskie (org. Ministerstwo Spraw Zagranicznych)
- 8 kwietnia** Uroczyste posiedzenie Polsko-Białoruskiej Komisji Konsultacyjnej ds. Dziedzictwa Kulturalnego (org. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
- 12 kwietnia** Centralne uroczystości 100-lecia powstania Związku Inwalidów Wojennych RP (org. Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych)
- 25 kwietnia** Gala wręczenia nagród TVP Polonia za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju (org. Telewizja Polska S.A.)
- 1 maja** *Together for Europe – High Level Summit* w ramach obchodów jubileuszu 15-lecia wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (org. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów)
- 2 maja** Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej z udziałem pary prezydenckiej (org. Kancelaria Prezydenta RP)
- 3 maja** Uroczyste obchody Święta Narodowego Trzeciego Maja pod przewodnictwem prezydenta RP Andrzeja Dudy (org. Kancelaria Prezydenta RP)
- 14 maja** Koncert *Chopin w kosmosie* z okazji 20-lecia wstąpienia Polski do NATO (org. Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.)
- 15 maja** Ceremonia wręczenia Nagród im. Benedykta Polaka z udziałem wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr. hab. Piotra Glińskiego (org. Oddział Polski The Explorers Club)
- 23 maja** Konferencja *50 lat konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów w świetle polskiej praktyki traktatowej* (org. Ministerstwo Spraw Zagranicznych)
- 24 maja** Konferencja *Spotkania warszawskie* – 5. edycja (org. Francusko-Polska Izba Gospodarcza)
- 25 maja** Gala wręczenia stypendiów START 2019 (org. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej)
- 28 maja** Doroczna uroczystość wręczenia nagrody Kustosza Pamięci Narodowej ze specjalnym udziałem marszałka Sejmu RP Marka Kuchcińskiego (org. Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu)
- 4 czerwca** Uroczysta kolacja dla uczestników IV Szczytu Przewodniczących Parlamentów Państw Europy Środkowej i Wschodniej (org. Kancelaria Sejmu)
- 7 czerwca** IX Kongres *Polska Wielki Projekt* ze specjalnym udziałem prezesa Rady Ministrów RP Mateusza Morawieckiego (org. Fundacja Polska Wielki Projekt)
- 14 czerwca** Jubileusz 100-lecia Centralnej Biblioteki Wojskowej (org. Centralna Biblioteka Wojskowa)
- 24 czerwca** Ceremonia wręczenia odznaczeń państwowych z okazji obchodów jubileuszu 100-lecia Policji Państwowej (org. Komenda Główna Policji)
- 31 lipca** Uroczysta sesja Rady Miasta Stołecznego Warszawy z okazji Dnia Pamięci Warszawy (org. Miasto Stołeczne Warszawa)
- 1 września** Uroczysty obiad państwowy wydany przez prezydenta RP Andrzeja Dudę dla głów państw uczestniczących w uroczystościach obchodów 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej (org. Kancelaria Prezydenta RP)
- 12 września** Jubileusz 150-lecia utworzenia Spółdzielczości Spożyczców „Społem” (org. Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Spożyczców „Społem”)
- 14 września** Koncert i uroczysta kolacja na zakończenie Kapituły Generalnej Rycerskiego zakonu św. Łazarza z Jerozolimy z udziałem wielkiego mistrza, Jego Ekscelencji Jana hr. Dobrzensky’ego z Dobrzenic (org. Rycerskie i Szpitalne Bractwo św. Łazarza z Jerozolimy – Stowarzyszenie Katolickie)
- 17 września** XVII Forum Polityki Zagranicznej oraz jubileusz 20-lecia Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych ze specjalnym udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy (org. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych)

- 17 września** Uroczystość obchodów 80. rocznicy śmierci kustosa Kazimierza Brokła z udziałem wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr. hab. Piotra Glińskiego (org. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum)
- 23 września** Doroczna gala wręczenia Nagród im. Cypriana Kamila Norwida (org. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowiecki Instytut Kultury)
- 25 września** Międzynarodowa konferencja naukowa *Ogrody historyczne. Autentyzm, ochrona i zarządzanie* (org. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum)
- 1 października** Koncert na zakończenie obchodów 75. rocznicy powstania warszawskiego (org. Związek Powstańców Warszawskich oraz Miasto Stołeczne Warszawa)
- 2 października** Międzynarodowa konferencja *Pracodawcy i przedsiębiorcy Europy Środkowej i Wschodniej. Trzydzieści lat doświadczeń i przyszłość* (org. Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej)
- 5 października** Sesja naukowa i aukcja numizmatyczna towarzyszące wystawie *Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach* (org. GN Damian Marciniak)
- 12 października** Gala wręczenia nagród TOTUS TUUS 2019 (org. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”)
- 15 października** Konferencja naukowa *Nadzieja chrześcijańska dzisiaj. Źródła i konsekwencje* w ramach XIX Dnia Papieskiego (org. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”)
- 23 października** Spotkanie z okazji 100-lecia Polskiego Komitetu Olimpijskiego (org. Polski Komitet Olimpijski)
- 30 października** Uroczystość ogłoszenia wyników konkursu ministra nauki i szkolnictwa wyższego w ramach programu *Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza* (org. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego)
- 11 listopada** Uroczysty raut prezydenta RP z okazji obchodów Narodowego Święta Niepodległości (org. Kancelaria Prezydenta RP)
- 13 listopada** Gala finałowa XVII edycji konkursu *Sztuka Osób Niepełnosprawnych* ze specjalnym udziałem pierwszej damy Agaty Kornhauser-Dudy (org. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych)
- 16 listopada** Uroczystość jubileuszu 70-lecia nawiązania chińsko-polskich relacji dyplomatycznych (org. Związek Chińskich Studentów i Naukowców w Polsce)
- 19 listopada** XIII Seminarium Warszawskie – konferencja Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Rzecznika Praw Dziecka (org. Biuro Rzecznika Praw Dziecka)
- 24 listopada** Jubileusz 100-lecia urodzin ostatniego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego (org. Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych)
- 26 listopada** Finał XXVI edycji konkursu *Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej* oraz jubileusz 100-lecia powołania Państwowej Inspekcji Pracy (org. Państwowa Inspekcja Pracy – Główny Inspektorat Pracy)
- 3 grudnia** Gala finałowa XVII edycji konkursu *Człowiek bez barier* (org. Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji)
- 4 grudnia** Gala wręczenia nagród Fundacji na rzecz Nauki Polskiej za światowe osiągnięcia w nauce (org. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej)
- 5 grudnia** Dzień św. Łucji i obchody 100-lecia odnowienia stosunków dyplomatycznych między Polską a Szwecją (org. Ambasada Szwecji)
- 10 grudnia** Doroczna gala *Perty polskiej gospodarki* (org. Oficyna Wydawnicza Rynek Polski Sp. z o.o.)
- 17 grudnia** VII Warszawski Oplątek Maltański z udziałem arcybiskupa metropolity warszawskiego, Jego Eminencji kard. Kazimierza Nycza (org. Fundacja Polskich Kawalerów Maltańskich w Warszawie „Pomoc Maltańska”)
- 19 grudnia** Uroczysta promocja książki prezydenta Chin Xi Jinpinga *The Governance of China* (org. Bosheng International Cultural Communication Co., Ltd.)

Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Europejskich Rezydencji Królewskich (ARRE), Pałac Książęcy w Monako

Stowarzyszenie Europejskich Rezydencji Królewskich – ARRE

Zamek Królewski w Warszawie od siedmiu lat należy do stowarzyszenia ARRE, zrzeszającego obecnie 30 najważniejszych muzeów o charakterze rezydencjonalnym z całej Europy.

Rezydencje podejmują wspólne działania na rzecz promocji i rozwoju. Cele na najbliższe lata były omawiane podczas zjazdu generalnego w Monte Carlo, w którym uczestniczył prof. dr hab. Wojciech Fałkowski, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

W 2019 r. pracownicy Zamku uczestniczyli w czterech spotkaniach technicznych, m.in. w Peterhofie i San Ildenfonso, co zaowocowało ponownym udziałem naszego muzeum w ogólnoeuropejskiej akcji Palace Day 19 lipca 2019 r. Tematem przewodnim Palace Day były ogrody historyczne rezydencji królewskich, co przyczyniło się do promocji otwartego w ubiegłym roku zamkowego Ogrodu Dolnego.

Ważną inicjatywą realizowaną w ramach ARRE jest projekt *Miejsce przy królewskim stole (A Place at the Royal Table)*, mający na celu upowszechnianie wiedzy o kuch-

ni historycznej. Został on zainicjowany przez Parlament Europejski i Komisję Europejską w ramach Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018. Każda rezydencja przedstawiała dziedzictwo kulinarne własnego kraju na tle europejskiej tradycji. Finał odbył się 26 i 27 września 2019 r. w Domu Historii Europejskiej w Brukseli. Rozmawiano wówczas o budowaniu tożsamości Europy poprzez historię kuchni, smaków i tradycji. Zamek reprezentowała Dominika Jackowiak (Dział Oświatowy), która omówiła realizację projektu, w tym innowacyjny pomysł wykładów eksperckich na temat kuchni, połączonych z degustacją potraw przyrządzonych według historycznych przepisów. Projekt ten jest kontynuowany na Zamku w formie comiesięcznych spotkań cieszących się dużą popularnością wśród publiczności.

Jean-Pierre Norblin de la Gourdaine,
Straż przed zamkową bramą

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum

Szafirowy klejnot z portretem Stanisława Augusta i pejzaże Norblina
– m.in. o te perły kolekcjonerskie wzbogaciły się zbiory Zamku Królewskiego.

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich w 2019 r. przekazała w darze do zbiorów naszego muzeum unikatową broszkę. Wykonany w szafirze klejnot z portretem Stanisława Augusta to wyjątkowe dzieło. Twórcą portretowego intaglio był Jan Franciszek Regulski, misterną brylantową oprawę wykonał Jean Martin, nadworny jubiler królewski.

Fundacja zakupiła również niezwykle cenny zespół szkieł liczący 26 zabytków, głównie poloników. Do najcenniejszych należą wyroby wykonane w najbardziej uznanych hutach działających w Polsce w XVIII w.: Hucie Kryształowej koło Lubaczowa oraz hutach w Nalibokach i Urzeczcu.

Innym eksponatem pozyskanym przez Fundację jest pochodząca z Hotelu Lambert tapiseria *Obfitość przyjmująca dary od kontynentów* z serii *Cztery kontynenty i inne alegorie*, wykonana według kartonu Lodewijka van Schoora i Pietra Spierinckxa.

Zbiory Fundacji powiększyły się także o *Portret księżnej Celestyny Celiny z Sulistrowskich Radziwiłłowej*, pędzla Franciszka Ksawerego Lampiego oraz dwa pejzaże Jeana-Pierre'a Norblina de la Gourdaine'a ze scenami w parku powązkowskim. Kolekcję uzupełniają kwiatowa porcelana z manufaktury K. Wolffa na Bielinie, oraz manufaktury w Korcu, a także srebrna zastawa stołowa.

Do nabytków dołączyło *Popiersie Honoré-Gabriela Riquetiego*, *hrabiego Mirabeau*, dłuta Tessiera, wykonane w 1791 r.

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich założona w 1986 r. przez prof. Andrzeja Ciechanowieckiego, wytrawnego znawcę sztuki nowożytnej, opiekuje się i zarządza zbiorami dzieł sztuki i pamiątek historycznych. Obecnie we wnętrzach i galeriach Zamku Królewskiego i pałacu Pod Błachą można obejrzeć ok. 450 eksponatów Fundacji.

Porcelana miśnieńska, *Polski pocałunek*

Fundacja Teresy Sahakian

Orient, kobierce i niezwykły testament. Te trzy pojęcia bez wątpienia budzą skojarzenia z Fundacją Teresy Sahakian, która od ponad dekady w znaczący sposób wzbogaca zamkową kolekcję.

Fundacja Teresy Sahakian w minionym roku współfinansowała wydarzenia kulturalne odbywające się na ekspozycji kobierców w pałacu Pod Blachą. Był to m.in. cykl *Szlakiem orientalnych opowieści* oraz spotkania poświęcone historii, kulturze i sztuce Pakistanu. Fundacja wsparła tegoroczną edycję Festiwalu Królewskie Arkady Sztuki i Ogrody Muzyczne, a także pokryła koszty wydania katalogu pasów kontuszowych przygotowanego przez Katarzynę Połujan. Dzięki staraniom Fundacji zbiory poloników wzbogaciły się o interesującą kolekcję porcelany miśnieńskiej: talerz z serwisu koronacyjnego Augusta III oraz 11 figurek w strojach polskich, wśród nich *Polski pocałunek* i grupę figuralną przedstawiającą Augusta II z Anną Orzelską.

KIM BYŁA TERESA SAHAKIAN?

Teresa Sahakian przez całe życie była silnie związana z Polską i Warszawą. Należała do grona najbardziej hojnych

darczyńców Zamku Królewskiego. Wspierała muzeum w czasie odbudowy i wyposażania wnętrz. Po roku 1989 przekazała kolekcję kobierców wschodnich, uznawaną za znakomitą w swoim rodzaju. Dzięki fundatorce do instytucji trafiały liczne dzieła orientalnej i zachodniej sztuki zdobniczej. W testamencie filantropka zapisała Fundacji pozostałą część zbiorów oraz cały swój majątek.

Teresa Sahakian (1915–2007) ukończyła Wyższą Szkołę Nauk Politycznych w Warszawie, po wojnie zamieszkała w Belgii, wiele podróżowała na Bliskim Wschodzie. Stała się pasjonatką kobierców orientalnych i przez całe życie gromadziła kolekcję tkanin wschodnich. W 1993 r. z inicjatywy Sahakian powstała fundacja prowadząca działalność na wielu polach. Jednym z jej najistotniejszych celów jest wspieranie Zamku Królewskiego w Warszawie. Zbiory eksponowane są na wystawie stałej w pałacu Pod Blachą. Niektóre obiekty stanowią wyposażenie zamkowych wnętrz.

Dr Kazimierz Kozica (pierwszy z lewej) podczas spotkania Towarzystwa Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie

Towarzystwo Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie

Towarzystwo Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie w 2019 r. poniosło dotkliwą stratę. Pożegnaliśmy dr. Kazimierza Kozicę, prezesa zarządu, zmarłego 20 października. Kazimierz Kozica był wybitnym historykiem kartografii, znawcą dawnych map Rzeczypospolitej i kustoszem kolekcji poloników dr. Tomasza Niewodniczańskiego.

W 2020 r. przypadnie 25-lecie zawiązania Towarzystwa Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie. W związku z tym członkowie Towarzystwa na walnym zgromadzeniu 16 marca 2019 r. zobowiązali zarząd do przygotowania projektu uczczenia jubileuszu TPZ oraz 25-lecia powstania hejnału Warszawy.

W planach jest organizacja prelekcji, koncertu, wydanie folderu reklamującego działalność TPZ, uczestnictwo w organizowanych przez dyrekcję Zamku Królewskiego obchodach rocznicy imienin króla Stanisława Augusta, uhonorowanie osób zasłużonych dla TPZ, a także udział hejnalistów w przeglądzie hejnałów w maju 2020 r.

Towarzystwo Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie zostało zawiązane w celu wspierania statutowej

działalności Zamku Królewskiego, pozyskiwania środków finansowych na rzecz Zamku, w tym na zakup dzieł sztuki. Towarzystwo upowszechnia wiedzę o kustoszach Kazimierzu Broklu, który zginął 17 września 1939 r. w trakcie ratowania zbiorów muzeum, opiekuje się miejscem pamięci jemu poświęconym. TPZ oraz grupa powstańców warszawskich ze Zgrupowania Chrobry II była inicjatorem powstania hejnału Warszawy, rozbrzmiewającego codziennie z Wieży Zegarowej o godz. 11.15. Obecnie w ramach TPZ działa Klub Hejnał z udziałem powstańców warszawskiego i hejnalistów.

Od 2004 r. TPZ jest organizacją pożytku publicznego, dzięki czemu może przyjmować dary, zapisy testamentowe, a przede wszystkim 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

Wolontariusz podczas oprowadzania po muzeum w ramach projektu *Opowiadam*

Wolontariat

Wolontariat w Zamku Królewskim to doskonała okazja, by rozwijać swoje zainteresowania i zdobywać cenne doświadczenia. To propozycja dla osób aktywnych, powyżej 18. roku życia, które pasjonują się kulturą i historią.

Od trzech lat w ramach wolontariatu funkcjonuje projekt *Opowiadam*. Jest on skierowany do osób, które chcą poznać historię Zamku i dzielić się nią ze zwiedzającymi. Współpraca polega na przekazywaniu historii mówionej – wolontariusz wybiera jedną z ośmiu sal, a następnie przygotowuje krótką opowieść o niej oraz o dziełach sztuki, które się w niej znajdują. W 2019 r. w projekcie *Opowiadam* udział wzięło 28 wolontariuszy. Byli oni widoczni także podczas trwania wystawy *36 x Rembrandt* – 15 osób opowiadało zwiedzającym o życiu i twórczości artysty. Działalność Zamku w zakresie wolontariatu wsparło 40 osób.

25 listopada 2019 r. w Zamku odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja „Wolontariat w kulturze”. Udział w niej wzięło ponad 150 osób, wśród nich: koordynatorzy, animatorzy, dyrektorzy instytucji kultury oraz wolontariusze. O swoich metodach współpracy z wolontariuszami opowiadali przedstawiciele Narodowego Centrum Kultury, Centrum Kultury Dziecka w Zgierzu, Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie, Muzeum Emigracji w Gdyni, Centrum Historii Zajezdnia we Wrocławiu oraz Muzeum Łazienki Królewskiej w Warszawie.

7. OGR

ODY

Ogrody Zamku Królewskiego odzyskały swój majestat w formie nawiązującej do przedwojennego projektu. Ukoronowaniem rewitalizacji było udostępnienie dla publiczności Ogrodu Dolnego. To szczególne miejsce na mapie Warszawy jest teraz głównym punktem turystycznym w stolicy.

Uroczyste otwarcie ogrodów zamkowych, 11 maja 2019 r.

Ogrody wracają do Zamku Królewskiego w Warszawie

11–12 V 2019 r.

11 maja 2019 r. Zamek Królewski w Warszawie uroczystie udostępnił dla publiczności swoje ogrody. Ich odtworzenie to dialog z przeszłością i tradycją miejsca.

Od czasu zniszczeń wojennych na skarpie zamkowej, na przedpolu Arkad Kubickiego, nie było ogrodów. Ten brak był bardzo widoczny w krajobrazie Warszawy. Po ponad 70 latach skończył się okres tworzenia licznych, wspaniałych wizji projektowych, rozpoczętych i niedokończonych realizacji, niszczenia terenu, dewastacji, lekceważenia i marginalizacji otoczenia Zamku.

IDEA

Zamek Królewski w Warszawie wpisany jest w historię jako symbol polskiej państwowości i suwerenności. Reprezentacyjny ogród zawsze stanowił niezbędne dopełnienie rezydencji monarchów. Pierwsze wzmianki o ogrodzie

Zamku pochodzą z XV w. W kolejnych stuleciach jego losy były zmienne – na skutek zawirowań historycznych pojawiał się i znikał, kurczył i rozszerzał, był zaniedbany, potem odzyskiwał swój blask. Od czasów Stanisława Augusta próbowano zagospodarować teren pod Zamkiem. Kiedy tylko nadarzała się ku temu okazja i rozpoczynano prace, bieg historii przerywał działania zmierzające do osiągnięcia celu.

Ogrody Zamku Królewskiego w Warszawie rewitalizowano etapami: prace nad Ogrodem Górnym zakończono w 2015 r., a nad Ogrodem Dolnym – w 2018 r. Razem tworząc dopełniającą się całość, stylistycznie łączącą ducha modernizmu międzywojennego z elementami sztuki baroku.

PROCES ODTWARZANIA – INWESTYCJA

Podczas prac projektowych poprzedzających odtwarzanie ogrodów kierowano się przede wszystkim faktem, iż Zamek jest węzłowym elementem panoramy Warszawy od strony Wisły.

Ostatni etap prac trwał ponad 14 miesięcy – od września 2017 r. do grudnia 2018 r. Projekt obejmował obszar ponad 1,9 ha, a jego podstawę stanowią odtworzone – w stopniu, w jakim to możliwe – boskiety grabowe. Zaplanowano ustawienie licznych elementów architektury parkowej: fontann, waz z roślinnością, ławek, ścieżek i rabat kwiatowych. Wzorem koncepcji architekta Adolfa Szyszko-Bohusza z 1937 r. założenie oparto na dwóch osiach symetrii: poprzecznej, łączącej boskiety, oraz podłużnej, spinającej Ogród Górny od elewacji Zamku z Ogrodem Dolnym aż do Wisłostrady. Na środku osi podłużnej odtworzono wgłębnik trawiasty zakończony półkolistymi schodami. Po bokach trawnik ozdobiły m.in. żywopłoty skrywające niszę z posągami.

Ogród Dolny zachowuje charakter nadany jeszcze przez króla Stanisława Augusta. Jest dostępny dla publiczności – to swego rodzaju park publiczny, ale o charakterze rezydencjonalnym. Dlatego ogród ma połączenie ciągiem komunikacyjnym z bulwarami, biegnącymi wzdłuż Wisły.

Adaptacja Ogrodów Zamku Królewskiego do współczesnych wymagań, które stawia się wobec tego typu miejsc, pozwoliła uzyskać planowane cele użytkowe przy jednoczesnym zachowaniu i poszanowaniu materii zabytkowej. Ogrody posiadają najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne, które są niewidoczne dla spacerowiczów: centralny system sterowania automatycznym systemem nawodnienia, sterowania fontannami i oświetleniem, roboty koszące z funkcją pracy nocnej, monitoring inwazji szkodników i udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.

Prace w Ogrodzie Dolnym rozpoczęły się 6 września 2017 r. i trwały 482 dni. Pozwoliły zrealizować złożony projekt interdyscyplinarny, oparty na bogatym materiale historycznym, konserwatorskim i archeologicznym.

Odtworzenie ogrodu zostało sfinansowane z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, VIII osi priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz z dotacji celowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Koszt inwestycji to ponad 23 mln zł brutto. Składała się ona z wielu specjalistycznych prac: przebudowy wodociągu, gazociągu, makroniwelacji terenu, ułożenia instalacji sanitarnych, wodnych, drena-

żowych, elektrycznych, budowy konstrukcji pod komory sterownicze, przebudowy ogrodzenia oraz części typowo ogrodniczej. Prace poprzedziły badania archeologiczne.

Nad realizacją projektu czuwał ponad dwudziestoosobowy zespół specjalistów: archeologów, konserwatorów, historyków sztuki, inżynierów budownictwa, sanitarnych i ds. elektrycznych, architektów krajobrazu, ogrodników, prawników, ekonomistów i finansistów, którzy wiedzą i doświadczeniem wspierali prace.

Bardzo dużym wyzwaniem były zabiegi wykonywane przy zabytkowym drzewostanie, które trwały przez cały okres inwestycji. Wymagały precyzji, rozważań, umiejętności postępowania z zabytkowymi obiektami, oceniania na bieżąco stanu zachowania drzew, ich reakcji na prowadzone działania i nowe okoliczności. Dosadzono tysiące bloków grabowych i bukowych sprowadzonych ze szkółek, by uzupełnić zabytkowe szpalery i żywopłoty. Kolejno wykonywano rabaty bylinowe z ponad 65 odmianami roślin oraz kwietniki sezonowe.

Zakres prac był niezwykle szeroki. Jednak ich wykonanie pozwala na bardzo sprawne użytkowanie Ogrodów Zamku Królewskiego w Warszawie. Możliwe jest centralne sterowanie iluminacją świetlną, która podświetla teren w różnych kombinacjach, sterowanie 12 fontannami czy automatycznym systemem nawodnienia.

NOWE OGRODY ZAMKU, NOWE OGRODY WARSZAWY

Ponad 50 tys. miłośników sztuki ogrodowej odwiedziło nową przestrzeń pod Zamkiem w weekend 11–12 maja. Uroczystość rozpoczęła ceremonia nadania imienia nowej, oryginalnej odmianie tulipana Serce Warszawy (*Heart of Warsaw*), wyhodowanej na tę okazję przez Romana Szymańskiego. Idea kojarzenia Ogrodów Zamku Królewskiego z miejscem, które powinno stanowić główny punkt odwiedzin stolicy i Starego Miasta, będzie przyświecać działaniom promocyjnym, informacyjnym i edukacyjnym prowadzonym przez Zamek w najbliższych latach. Ogród jako serce Warszawy został więc symbolicznie przywrócony miastu i jego mieszkańcom.

Uroczystość otwarcia wypełniona była atrakcjami dla dzieci, młodzieży, pokazami sztuk walki, strojów historycznych, koncertami muzyki klasycznej i popularnej, występami chórów, prezentacją maszyn ogrodniczych i rolniczych. Wśród zwiedzających przechadzała się Królowa Róż z Kutna i artyści w strojach z epoki. Ponad 17 tys. tulipanów kwitło w tych dniach w Ogrodzie Górnym i zachwycało

Widok na ogrody zamkowe z tarasu Ogródu Górnego

gości. Śpiew chórów akademickich mieszał się ze śpiewem ptaków. Całość uświetnił koncert Roberta Janowskiego *Najpiękniejsze piosenki*. Ładna pogoda umożliwiła start balonu wystylizowanego na replikę balonu braci Montgolfier.

Niezwykłe wrażenia zapewniła również *Królewska wystawa róż*, której pomysłodawcą i organizatorem była Ambasada Królestwa Niderlandów w Polsce, a współorganizatorem Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Kilkadziesiąt tysięcy gości podziwiała najpiękniejsze róże pochodzące z różnych regionów świata. Można było zobaczyć ponad 140 odmian o upojnych zapachach, najróżniejszych kolorach, rozmiarach i kształtach, w pąkach lub rozkwicie.

Ogrody zamkowe to dziś wymarzone miejsce odpoczynku, dostępne dla wszystkich. Teren z jednej strony otoczony majestatyczną bryłą Zamku, z drugiej otwierający się na piękną panoramę Wisły tworzy niezwykłą przestrzeń, która jest odskocznią od zgiełku miasta. Odtworzone Ogro-

dy Zamku Królewskiego w Warszawie odzyskały swoje miejsce w panoramie stolicy od strony Wisły oraz w układzie całej skarpy warszawskiej i powróciły do biegu historii, nierozwalnie związane z Zamkiem i Starym Miastem.

Organizację uroczystości otwarcia wsparli:

- Ambasada Królestwa Niderlandów
- Polskie Towarzystwo Różane
- Kutno – miasto róż i Kutnowski Dom Kultury
- John Deere Polska
- ROL-BRAT sp.j.
- Husqvarna Poland
- Bętkowski Service
- Emeralld
- Tanake Concept sp. z o.o.

Kingdom of the Netherlands

Kwiaty na Królewskiej wystawie róż

Królewska wystawa róż

W dniach 10–13 maja 2019 r. w majestatycznych Arkadach Kubickiego odbyła się *Królewska wystawa róż* zorganizowana przez Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum oraz Ambasadę Królestwa Niderlandów przy okazji uroczystego otwarcia Ogrodu Dolnego.

Podczas czterech dni wystawy można było obejrzeć 20 tys. róż w 140 odmianach. Królową pokazu została odmiana *Avalanche*®. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęły: Międzynarodowa Organizacja Florystów Florint, targi florystyczne Flower Expo Polska, Polskie Stowarzyszenie Hodowców Róż oraz Polskie Towarzystwo Różane wraz z Kutnem – miastem róż.

Na wernisażu pojawiło się 360 znamienitych gości, na czele z dyrektorem Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum prof. dr. hab. Wojciechem Fałkowskim oraz ambasadorem Królestwa Niderlandów Ronaldem van Dartelem.

Niespodzianką wernisażu był pokaz kobiet-kwiatów, czyli modelek z grupy Debiutantki, ubranych w suknie

i biżuterię z kwiatów, wykonane przez Szkołę Florystyczną Małgorzaty Niskiej. W ogrodzie ukryto również kwiatowe dekoracje różane, które czekały na szczęśliwych znalazców.

Dodatkową atrakcją *Królewskiej wystawy róż* było urządzone przez Polskie Towarzystwo Różane wspólnie z Kutnem – miastem róż stoisko zapachowe z mottem: *Zapach róży – dusza róży*. Można było na nim poznać zarówno charakterystyczne, jak i osobliwe zapachy różane. Najbardziej wyrazisty zapach w tonie róż damasceńskich – tępy, duszący, głęboki i zniewalający – roznosiły róże *Papa Meiland* i *Cafe Latte*. Ekspert zapachowy, senselier Piotr Kempski, przygotował podpisy pod kwiatami, próbując ubrać magię nut zapachowych w słowa.

Tulipan Serce Warszawy

Tulipan z kolekcji Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

11 maja 2019 r., w dniu uroczystego otwarcia Ogrodu Dolnego, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum wzbogacił się o nową odmianę tulipana Serce Warszawy (*Heart of Warsaw*).

Kwiat z kolekcji zamkowej posiada niezwykle czerwoną barwę z rzadko spotykanym i efektownym złotym znamieniem słupka. Dostojności dodaje mu długa łodyga o wysokości ok. 65 cm. Został wyhodowany przez Romana Szymańskiego, który pracował nad odmianą ponad 16 lat. Wykazuje bardzo dobrą mrozoodporność i dostosowanie do lokalnego klimatu. Szlachetny tulipan przywodzi na myśl symbole władzy monarszej: jego kwiat przypomina koronę, a forma i kolor słupka kojarzą się z berłem. Intensywna czerwień przywołuje tętniącą w żyłach krew oraz życie, które zaczyna się i kończy w otoczeniu przyrody. Kolor ten nawiązuje również do naszych barw narodowych.

Nadana nazwa podkreśla rangę Zamku Królewskiego jako ważnego symbolu polskiej tożsamości narodowej i serca stolicy, które bije na nowo dzięki powojennej odbu-

dowie. Serce Warszawy to symboliczna pieczęć wieńcząca restytucję królewskiej rezydencji.

Uroczysty moment nadania tulipanowi imienia Serce Warszawy przez dyrektora Zamku Królewskiego prof. dr. hab. Wojciecha Fałkowskiego uświetnili swą obecnością: Magdalena Gawin, podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, główna konserwator kraju, aktorka Ewa Błaszczyk oraz Monika Smoleń-Bromska, dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wspólnie z hodowcą Romanem Szymańskim znamienite grono chrześnych przypięczętowało nadanie imienia tulipanowi, polewając go symboliczną lampką szampa. Tulipan zdobył uznanie florystów i ogrodników i będzie przypominał o historycznej chwili powrotu do rezydencji.

Prof. dr hab. Wojciech Fałkowski, dyrektor Zamku Królewskiego, odbiera Nagrodę im. Stefana Starzyńskiego oraz specjalną nagrodę miesięcznika „Zieleń Miejska”

Ogrody zamkowe laureatem 36. konkursu *Warszawa w kwiatach i zieleni*

Nagroda im. Prezydenta Stefana Starzyńskiego oraz nagroda specjalna miesięcznika „Zieleń Miejska” dla Zamku Królewskiego.

14 września 2019 r. podczas uroczystej gali 36. konkursu *Warszawa w kwiatach i zieleni* w Służewskim Domu Kultury nagrodzono 31 laureatów w 11 kategoriach wyłonionych spośród niemal 400 uczestników.

– Konkurs, kontynuując przedwojenną ideę Prezydenta Stefana Starzyńskiego, upiększania stolicy, realizuje także zadania ważne dla naszej współczesności. Jest otwartym zaproszeniem, zachętą dla właścicieli balkonów, ogródków przydomowych, twórców ogrodów społecznościowych do kreowania wspólnej przestrzeni miasta. Ma niezaprzeczalny wpływ na nasze otoczenie, a przez to

i na nas samych – na nasze zdrowie fizyczne i psychiczne. Dzięki uczestnikom konkursu Warszawa staje się zdrowsza i piękniejsza. Tym bardziej że nie jest to tylko sprawa koloru i zapachu kwiatów, zieleni to także dobre samopoczucie, życzliwość, radośniejszy stosunek do otaczającego nas świata i ludzi – powiedział podczas gali Rafał Trzaskowski, prezydent stolicy.

Nagrody dla Zamku Królewskiego odebrał osobiście jego dyrektor prof. dr hab. Wojciech Fałkowski. Organizatorami konkursu byli: Towarzystwo Przyjaciół Warszawy, Miasto Stołeczne Warszawa i Zarząd Zieleni m.st. Warszawy.

Goście międzynarodowej konferencji naukowej
Ogrody historyczne: autentyzm, ochrona i zarządzanie

Międzynarodowa konferencja naukowa *Ogrody historyczne: autentyzm, ochrona i zarządzanie*

Światowi specjaliści od ogrodów historycznych zjechali do Zamku Królewskiego. Na specjalną konferencję przybyło ponad 200 ekspertów z 11 krajów, m.in. Niemiec, Belgii, Danii, Włoch, Hiszpanii, Portugalii, Wielkiej Brytanii.

Gościem specjalnym międzynarodowej konferencji zorganizowanej w dniach 25–27 września była m.in. hrabina Henrienne de Briey, prezydent Światowej Federacji Stowarzyszeń Różanych (WFRS) oraz przedstawiciele European Network of Historic Gardens (ENHG) i European Garden Heritage Network (EGHN) – dwóch europejskich sieci ogrodów historycznych, do których należą ogrody zamkowe.

Referaty wygłosiło 15 prelegentów, w tym Monika Drąg, kierownik projektu *Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie*. Uczestnicy konferencji obejrzeli ogrody i wnętrza Zamku Królewskiego oraz Łazienki Królewskie.

Patronat nad wydarzeniem objęli: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowy Instytut Dzie-

dzictwa, Polski Komitet Narodowy ICOMOS, IFLA Europe, Polski Komitet ds. UNESCO, European Garden Heritage Network, European Network of Historic Gardens, Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu, Stowarzyszenie Polskich Architektów Krajobrazu, Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków i Polskie Towarzystwo Różane. Konferencję wspierali również Rain Bird Europe, Bętkowski Service, Emerald, Husqvarna Poland. Dzięki obsłudze firmy Bireta Professional Translations wystąpienia były tłumaczone na trzy języki. O oprawę graficzną wydarzenia zadbała Maria Popiak z Flower Rainbow Power. Wspaniały wygląd pomieszczeniom konferencyjnym oraz uświetnienie bankietu pokazem kwiatowym zapewнили natomiast duet Kwiaty&Miut oraz miasto Kutno wraz z Kutnowskim Domem Kultury.

Instalacja kwiatowa *Ty w ramie obrazu...* duetu florystycznego Kwiaty&Miut na wystawie *36 x Rembrandt*

Historyczne inspiracje kwiatowe

Obchody Roku Wazowskiego stały się wspaniałą okazją do uczczenia dokonań dynastii Wazów i wzbogacenia wystaw czasowych o artystyczne instalacje florystyczne wykonane przez najwybitniejszych mistrzów.

Niecodzienna ekspozycja *Rządzić i ołsniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*, prezentująca ponad 500 bezcennych obiektów, stała się natchnieniem dla Zygmunta Sieradzana, mistrza florystyki, do stworzenia wystawy biżuterii kwiatowej. W zaprezentowanej kolekcji królowała róża Avalanche+®.

Wystawa *Poczet królów Polski*, na której zaprezentowano ikonę polskiej numizmatyki, 40-dukatówkę z wizerunkiem Zygmunta III Wazy – stała się inspiracją do powstania wielkoformatowej podobizny króla, ułożonej z róż przez mistrza florystyki Piotra Marca.

Wystawa *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*, stanowiąca spektakularny wystawienniczy finał Roku Wazowskiego 2019, była okazją do zaprezentowania herbu Wazów, przedstawiającego złoty snop zboża. Interpretacja tego herbu z 1500 róż, wykonana przez adeptów szkoły Małgorzaty Niskiej, uświetniła wernisaż.

Podczas otwarcia wystawy *36 x Rembrandt* zaprezentowano instalację kwiatową *Ty w ramie obrazu...* Duet florystyczny Kwiaty&Miut wykonał ramę z ciemnych kwiatów, nawiązujących do palety barw stosowanych w obrazach artysty, a same rośliny przywoływały kwiatową tradycję holenderską. Każdy odwiedzający mógł sfotografować się w kwiatowej ramie i poczuć jak bohater portretu pozujący przed mistrzem.

Motywy kwiatowe nieustannie zachwycają artystów i dostarczają niezapomnianych wrażeń zmysłowych oraz estetycznych. Klejnoty i dekoracje florystyczne są nie tylko wyrafinowaną ozdobą, ale też metaforą najwspanialszych historycznych dzieł, a same kwiaty w naturalny sposób ozdabiają nasze muzeum.

8. PRO I KOMU

A close-up photograph of a jewelry display case. The case is filled with various items, including several pairs of sunglasses with different lens colors (blue, brown, black) and frames (metal, plastic). There are also several pieces of jewelry, including a large, ornate necklace with a circular pendant and a bracelet. The items are arranged in a somewhat chaotic but organized manner. The lighting is bright, creating highlights and shadows on the surfaces of the items. The background is slightly blurred, focusing attention on the jewelry.

MOCJA NIKACJA

Rok Wazowski to wiele wydarzeń, które skupiały wokół siebie miłośników Zamku, muzealników, specjalistów, publiczność i media. Wszystkie wymagały profesjonalnej obsługi medialnej oraz zastosowania nowoczesnych form promocji.

Gra miejska *Puzzle na plac!*
Układamy Rolkę sztokholmską

Nowoczesne formy promocji

Filmy, spoty, reklamy w przestrzeni miejskiej, tramwajach i metrze. Poranek z Onet Rano, Warszawski Dzień z TVP3, specjalne wydania „Mówią Wieki”, „La Vie”, „W Podróż”, dodatki do „Rzeczpospolitej”, audycje w Polskim Radiu i gry miejskie – to tylko krótki przegląd tego, jak promowaliśmy Rok Wazowski.

Patronat medialny nad Rokiem Wazowskim i poszczególnymi wydarzeniami objęły: Polskie Radio, TVP Kultura, TVP Historia, TVP3 Warszawa, „Stolica”, „La Vie”, Onet, Ströer, AMS, Going App, oraz „Mówią Wieki”, które poświęciło Rokowi Wazowskiemu kwietniowy numer specjalny. Dodatkowe materiały ukazały się także w pismach takich jak „Focus Historia”, „Gość Niedzielny” i „W Podróż”.

Partnerem Roku Wazowskiego było PKP Intercity, które umożliwiło emisję spotów reklamowych wystawy w pociągach dalekobieżnych. Dzięki współpracy z firmą Warexpo można było je także obejrzeć na ekranach w metrze i tramwajach. Warto też wspomnieć o planszach reklamowych na szybach SAWA Taxi, które promowały wystawę *Rządzić i olśniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*.

Całostronnicowe reklamy pojawiły się w takich pismach, jak: „Stolica”, „Mówią Wieki”, „La Vie”, „Tele Tydzień” czy „Kontynenty”. Ulotki i plakaty wystaw widoczne były w najpopularniejszych miejscach spotkań warszawiaków, w kinach, teatrach i kawiarniach typu Jaś i Małgosia czy Kafka. Plakaty prezentowaliśmy na tradycyjnych słupach ogłoszeniowych w najczęściej odwiedzanych miejscach stolicy.

Specjalne czterostronnicowe dodatki poświęcone wystawom *Król się żeni! Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie i Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka* wydał dziennik „Rzeczpospolita”. Banery na Wieży Zegarowej promujące wystawy czasowe zapraszały gości do Zamku przez cały rok. Kilkadziesiąt spotów reklamowych emitowano regularnie w Polskim

Widok placu Zamkowego podczas gry miejskiej

Radiu (Radio dla Ciebie). Rozmowy z kuratorami wystaw ukazały się w portalu internetowym Interia.pl oraz na stronie Onet.pl i w porannym programie na żywo Onet Rano.

Zadbaliśmy także o atrakcje, podczas których publiczność w różnym wieku aktywnie włączała się w działania edukacyjne. Jesienią zorganizowaliśmy cztery wydania plenerowe, które przyciągały tłumy warszawiaków. Rozpoczęliśmy questingiem *Otwórz skarbiec Wazów* – przez dwa tygodnie w różnych miejscach Warszawy ukryto sejfy dotyczące epoki Wazów. Akcją *Puzzle na plac! Układamy Rolkę sztokholmską* 19 października przyciągnęliśmy na plac Zamkowy mieszkańców Warszawy i turystów, którzy ułożyli kilkunastometrowy widok z puzzli. W listopadzie na dziedzińcu zamkowym, jako gratka dla poszukiwaczy skarbów, pojawił się mobilny pokój zagadek *Zaginione klejnoty Wazów*. Czwartą atrakcją była gra miejska *Rozgrywka o tron*, w której rozdaliśmy zamkowe nagrody dla wytrwałych zwycięzców.

Zamkowa publiczność miała okazję obejrzeć film *Mona Lisa z Warszawy* o badaniach nad polskimi obrazami Rembrandta, prowadzonymi przez prof. Ernsta van de Weteringa, na którego projekcję podczas dnia atrakcji

na wystawie *36 x Rembrandt* pozyskaliśmy specjalną licencję. Film został przetłumaczony i opatrzony polską ścieżką dźwiękową i polskimi napisami. Współpracowaliśmy merytorycznie i organizacyjnie z firmą Framica przy produkcji filmu reklamowego o obrazach Rembrandta.

Dział Promocji wspólnie z Roland Film zrealizował materiał o Ogrodzie Dolnym, a także skomponował czterdziestominutowy kolaż filmowy emitowany na wystawie *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*. Na nasze zlecenie Volatus Media przygotował podsumowanie roku 2019 w postaci siedmiominutowego filmu zamykającego w całość Rok Wazowski. Wszystkie te produkcje znajdują się na zamkowym kanale w serwisie YouTube.

Rok
Wazowski
2019

Konferencja prasowa wystawy *Rządzić i ołsniewać*

Błyski i flesze Roku Wazowskiego

Wystawy czasowe, koncerty, wykłady i sesje naukowe Roku Wazowskiego wzbudziły ogromne zainteresowanie mediów w kraju i za granicą. Rok Wazowski zaistniał w prawie 2 tys. doniesień w prasie, radiu, telewizji, internecie i mediach społecznościowych.

Wystawa *Król się żeni!* Rolka sztokholmska – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie pojawiła się w mediach ponad 180 razy. Na szczególną uwagę zasługuje rozmowa z dyrektorem Zamku prof. dr. hab. Wojciechem Fałkowskim o historii oraz walorach artystycznych *Rolki sztokholmskiej*. Wywiad ukazał się w tygodniku „Sieci” i miesięczniku „Stolica”.

– *Rolka* opuszcza zamkowy magazyn bardzo rzadko i na krótko. Publiczność Zamku ostatnio mogła ją oglądać 17 lat temu. Następny pokaz będzie nie wcześniej niż za 10 lat – mówiła w rozmowie ze stołeczną „Gazetą Wyborczą” komisarz wystawy Marta Zdańkowska.

– Mimo pewnych uproszczeń i uogólnień można ją wręcz uznać za wzornik mody początków XVII w. – dodał jako ciekawostkę historyk dr Jacek Żukowski na łamach gazety.

Otwarcie Ogrodu Dolnego przyniosło 317 publikacji medialnych. Istotnym wsparciem promocyjnym była

zainicjowana przez Centrum Informacji o Zamku kilkugodzinna relacja na żywo z wydarzenia na antenie radiowej Trójki. Duże znaczenie miały także spoty Radia Kolor.

– Prace rewitalizacyjne w Dolnym Ogrodzie trwały 1,5 roku. Ich koszt wyniósł 23 mln zł, z których 80% pokryto z Funduszy Europejskich – przypominał prof. dr. hab. Wojciech Fałkowski w rozmowie z serwisem Rp.pl.

– W Ogrodzie Dolnym głównym elementem projektu było odtworzenie formy zabytkowych boskietów grabowych według przedwojennej koncepcji architekta Adolfa Szyszko-Bohusza – mówiła „Rzeczpospolitej” architekt krajobrazu Monika Drag.

Największe zainteresowanie mediów wzbudziła ekspozycja *Rządzić i ołsniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku*. Wspomniano o niej w rekordowej liczbie ponad 400 publikacji.

– Te obiekty zapewne już nigdy nie spotkają się na jakiegokolwiek wystawie za naszego życia, tak wielkiej, aby wszystkie mogły zebrać się ponownie. To jedyna okazja, żeby zobaczyć je wszystkie w jednym miejscu – mówiła kuratorka wystawy Danuta Szewczyk-Prokurat w rozmowie z Moniką Małkowską na antenie radiowej Dwójki.

Przy okazji wystawy *Rządzić i ośniewać* media niemal 130 razy wspomniały o objęciu Zamku mecenatem przez KGHM Polska Miedź SA. Współpracę inaugurowało otwarcie ekspozycji jubilerskiej.

Aż 100 materiałów poświęcono wystawie *Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach*.

– Najdroższym, zupełnie unikatowym dziełem na tej wystawie jest 40-dukatówka Zygmunta III Wazy. Pokazujemy wielkie cenności, poszukiwane na rynku numizmatycznym – mówił kurator wystawy Michał Zawadzki w wywiadzie dla „Rzeczpospolitej”. – Bicie monet, na których wizerunek monarchy jest bardzo realistyczny, rozpoczęła Zygmunta Stary. Wtedy pojawiają się również medale, które nie służyły do płacenia, ale do obdarowania kogoś – dodał na antenie Polskiego Radia.

Wystawa *36 x Rembrandt* to 200 publikacji medialnych. Na ekspozycję trafiły m.in. dwa obrazy ze zbiorów Zamku autorstwa holenderskiego mistrza – *Dziewczyzna w ramie obrazu* i *Uczony przy pulpicie*.

– Dzieła są sygnowane i datowane przez Rembrandta. To był okres, kiedy artysta był zainteresowany oddaniem iluzji oraz ruchu i te prace są tego idealnym przykładem – mówiła Alicja Jakubowska, kuratorka ekspozycji, w wywiadzie dla TVP.

– Nasze zamkowe obrazy Rembrandta zostały namalowane w 1641 r. Jest to szczyt jego kariery, kiedy był rozpoznawalny – wyjaśniała kuratorka Magdalena Królikiewicz.

Wynikiem współpracy Zamku z agencją Jake Vision było dziewięć spotów promujących Zamek, w większości poświęconych wystawie *36 x Rembrandt*. Dzięki nim na wernisażu pojawiły się znane osobistości ze świata mediów i polityki.

Wystawa *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka* zakończyła Rok Wazowski z wynikiem 220 doniesień medialnych. Współpraca z Radiem Kolor zaowocowała nie tylko emisją spotów, ale także udziałem prof. dr. hab. Wojciecha Fałkowskiego i kuratorów wystawy, dr. Jacka Żukowskiego i dr. Zbigniewa Hunderta, w audycji *Wieczór ekspertów*. Komisarze wystawy byli także gośćmi Grzegorza Chlasy w Radiu dla Ciebie.

– To pretekst do ukazania ludzkiego oblicza Wazów – ich pasji, życia rodzinnego, ale równoległe dojrzałych koncepcji politycznych, które nie zawsze udawało się zrealizować. Epoka Wazów nazywana jest srebrnym wiekiem – mówił dr Jacek Żukowski w rozmowie w Polskim Radiu dla Zagranicy.

– Rzeczpospolita była w tym czasie państwem, które łączyło w sobie najlepsze cechy Wschodu i Zachodu – opowiadał dr Zbigniew Hundert na antenie Radia dla Ciebie.

Centrum Informacji o Zamku we współpracy ze Stołecznym Biurem Turystyki zorganizowało dwie sesje zdjęciowe z udziałem 15 popularnych na Instagramie fotografów. Stylizowane zdjęcia wnętrza zamkowych oraz fotografie nocne Ogrodu Dolnego zostały udostępnione na kontach społecznościowych muzeum, Urzędu m.st. Warszawy oraz profilach autorów. Pod opieką CloZ-u powstały cztery filmy produkcji Life Tube, opublikowane na wideoblogu *Architecture is a Good Idea*, poświęcone kolejno: otwarciu Ogrodu Dolnego, wystawie *36 x Rembrandt*, historii Dziedzińca Wielkiego oraz wystawie *Świat polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka*.

Rok Wazowski pojawił się m.in. na portalach Rp.pl, Onet.pl, Interia.pl, Tvp.pl, Gazeta.pl, Wyborcza.pl, Warszawa.pl, Dzieje.pl. Był obecny w serwisach: Pap.pl, Gov.pl, Msn.com, Polskieradio.pl, Polskieradio24.pl, Najnowsze-wiadomosci.eu, WPolsce.pl, Newsa.pl, Warszawa.pl, Niezależna.pl. Pisali o nim: „Gazeta Wyborcza”, „Stolica”, „Rzeczpospolita”, magazyn „Co Jest Grane 24”, „Nasze Miasto Warszawa”, „Gazeta Polska Codziennie”, „Super Express”, „Przegląd”, „Fakt”, „Ruch Muzyczny”, „Nasz Dziennik”, „Gość Niedzielny”. Rozmowy z autorami wystaw emitowało Polskie Radio (Jedynka, Dwójka, Trójka, PR24), Polskie Radio Dzieciom, Radio dla Ciebie, Radio Plus, Radio Zet, RMF FM, RMF Max, Radio Wawa, Radio Warszawa, TOK FM, RMF Classic, Eska Warszawa, Radio Kolor, Radio Kampus. Specjalne odcinki i newsy pojawiły się w: TVP1 (*Wiadomości*, *Teleexpress*), TVP2 (*Lajki*, *Panorama*), TVP3 Warszawa (*Warszawski Dzień*, *Królewskie Sekrety*, *Telewizyjny Kurier Warszawski*, *Kuriera Warszawy* i *Mazowska*, *Dziennik Regionów*), TVP Polonia (*Halo Polonia*, *Kulturalni.pl*), TVP Kultura (*Informacje Kulturalne*, *Studio Kultura – Rozmowy*), TVP Info oraz w popularnej audycji śniadaniowej *Dzień Dobry TVN*.

Informacja finansowa dotycząca działalności Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum w 2019 roku

I. PRZYCHODY OGÓLEM		57 891 996,69
w tym:		
1.	Dotacja podmiotowa na wydatki bieżące z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	31 185 170,50
2.	Dotacje na realizację zadań celowych (z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy)	2 938 381,32
a)	Organizacja wystawy <i>Znaki Wolności – o trwaniu polskiej tożsamości narodowej</i>	359 637,23
b)	Organizacja wystawy <i>Rządzić i ołsniewać. Klejnoty i jubilerstwo w Polsce w XVI i XVII wieku</i>	1 245 720,00
c)	Organizacja wystawy <i>Świat Polskich Wazów. Przestrzeń – ludzie – sztuka</i>	1 010 509,80
d)	Organizacja wystawy <i>Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach</i>	88 940,09
e)	Konserwacja rzeźby <i>Chimery</i>	40 600,00
f)	Dofinansowanie Festiwalu Królewskie Arkady Sztuki – 10. edycja, Urząd m.st. Warszawy	192 974,20
3.	Pozostałe dofinansowania – środki od darczyńców	219 278,53
a)	Działalność statutowa – Fundacja Teresy Sahakian, Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich	49 042,06
b)	Koncert z cyklu Rok Wazowski, 3 lutego – Instytut Muzyki i Tańca	50 000,00
c)	Promocja książki prof. Agnieszki Bender – Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich	2 678,52
d)	Wystawa stałej kolekcji Fundacji Teresy Sahakian – Fundacja Teresy Sahakian	4 439,81
e)	Dofinansowanie stypendiów – Fundacja Lanckorońskich	8 000,00
f)	Festiwal Królewskie Arkady Sztuki 2019 – Fundacja Teresy Sahakian	36 315,16
g)	Koncert z cyklu Rok Wazowski, 23 czerwca – Instytut Muzyki i Tańca	30 000,00
h)	ECHY – cykl <i>Miejsce przy królewskim stole</i> – Association des Résidences Royales Européennes (ARRE)	13 535,36
i)	Katalog pasów kontuszowych – Fundacja Teresy Sahakian	25 267,62
4.	Przychody własne	11 048 068,68
w tym:		
a)	wpływy z biletów wstępu	4 973 794,98
•	zwiedzanie	4 500 025,54
•	muzealne zajęcia edukacyjne, koncerty, wykłady	473 769,44
b)	przychody ze sprzedaży w sklepie muzealnym	1 255 624,93
c)	wpływy z wynajmu krótkoterminowego (wynajem sal: Arkady Kubickiego, Zamek, Ogrody) oraz obsługa wynajmu	3 775 164,55
d)	przychody z nieruchomości zamkowych (czynsz)	729 842,44
e)	przychody z innych usług	313 641,78

5. Pozostałe przychody	12 501 097,66
a) wyrównanie amortyzacji (dot. środków trwałych finansowanych lub współfinansowanych dotacją z budżetu państwa)	11 180 809,98
b) przychody finansowe (m.in. odsetki na rachunku bankowym)	32 999,78
c) wpływy od sponsorów (w tym m.in. KGHM, Dekra, Husqvarna, F.H.U. T. Bętkowski, Bireta – Profesjonalne Tłumaczenia, Innogy Polska S.A.)	1 101 812,15
d) pozostałe (m.in. barterowa wymiana usług – Lidex sp. z o.o., przychody ze źródeł spoza RP, darowizny, wymiana zbiorów bibliotecznych)	185 475,75
II. KOSZTY OGÓŁEM	57 528 315,87
1. Wydatki osobowe oraz ZUS pracodawcy i Fundusz Pracy	23 743 855,46
2. Wynagrodzenia bezosobowe	1 210 968,07
3. Zakupy materiałów, energii, woda i ścieki	4 204 087,16
4. Zakupy usług (m.in. ochrona obiektu, usługi teleinformatyczne, poligraficzne, transportowe)	7 464 115,36
5. Pozostałe koszty (m.in. koszty promocji, marketingowe, reprezentacji, reklamy, sprzedaży towarów, finansowe, podróże służbowe krajowe i zagraniczne)	8 635 430,65
6. Amortyzacja środków trwałych (wraz ze zbiorami bibliotecznymi)	12 269 859,17
III. WYNIK (PRZYCHODY – KOSZTY)	363 680,82
IV. PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB PRAWNYCH	83 004,00
V. WYNIK FINANSOWY	280 676,82
W tym wydatki na działalność merytoryczną	7 106 826,60
Liczba zadań merytorycznych w 2019 roku – 54	

ZESTAWIENIE WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH REALIZOWANYCH W 2019 ROKU W RAMACH DOTACJI MAJĄTKOWEJ PRYZNANEJ PRZEZ MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Nazwa zadania	Podział na źródła finansowania:	
	MKiDN	Środki własne
1. Modernizacja systemu wykrywania i sygnalizacji pożaru (SAP) w Zamku Królewskim w Warszawie	575 000,00	132 250,00
2. Modernizacja systemu telewizji dozorowej CCTV (przechodzenie na system IP) w Zamku Królewskim w Warszawie	426 299,72	98 048,94
Łączna kwota	1 001 299,72	230 298,94

ZESTAWIENIE WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ ZADANIA ODTWORZENIE OGRODÓW DOLNYCH ZAMKU KRÓLEWSKIEGO W WARSZAWIE

Nazwa zadania	Podział na źródła finansowania:	
	Dofinansowanie z UE	Dotacja celowa z MKiDN
1. Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie – część inwestycyjna	621 281,91	156 325,73
2. Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie – część nieinwestycyjna	468 728,24	117 182,06
Łączna kwota	1 090 010,15	273 507,79

Dyrekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum

- prof. dr hab. Wojciech Fałkowski – dyrektor
- Jarosław Wójtowicz – pierwszy zastępca dyrektora ds. zarządzania
- Ziemowit Koźmiński – zastępca dyrektora ds. marketingu
- Agnieszka Bębenek – główna księgowa

Rada Muzeum

- prof. dr hab. Stanisław Maria Mossakowski – przewodniczący
- prof. dr hab. Juliusz A. Chrościcki – zastępca przewodniczącego
- prof. dr hab. Tadeusz Bernatowicz
- prof. dr hab. Andrzej Buko
- Marcin Jastrzębski
- prof. dr hab. Tomasz Jasiński
- Marek Konopka
- prof. dr hab. Mirosław Nagielski
- prof. dr hab. Jan Ostrowski
- prof. dr hab. Andrzej Rottermund
- prof. dr hab. Jerzy Strzelczyk
- prof. dr hab. Wojciech Włodarczyk
- Andrzej Walczak
- Wit Karol Wojtowicz
- Małgorzata Zakrzewska

Darczyńcy

- Adam Broż
- Shu Rong Chang
- prof. dr hab. Juliusz A. Chrościcki
- prof. dr hab. Wojciech Fałkowski
- Dorota Gruszczyńska
- Barbara Herman
- Marek Jacobson
- Wanda Kobyłecka
- ks. Jan Kołecki
- Zbigniew Pieleszek
- Adam Przepałkowski
- Michał Sobieraj
- Elżbieta Stróżyk
- Roman Zaczek
- Centrum Inteligentnego Rozwoju
- Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich
- Narodowy Bank Polski

KAWA PO KRÓLEWSKU

PREZENT, DZIĘKI KTÓREMU POCZUJESZ SIĘ JAK GOŚĆ
NA OBIEDZIE CZWARTKOWYM U KRÓLA

Te piękne klasyczne filiżanki powstały w jednej z najstarszych manufaktur porcelany w Polsce. Ozdobione są złotym monogramem ostatniego króla Polski – Stanisława Augusta.

Można je kupić wyłącznie w sklepie muzealnym Zamku Królewskiego w Warszawie.

Rok Wazowski w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum

DZIĘKUJEMY ZA WSPARCIE:

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego

MECENAS

PARTNERZY

PATRONI MEDIALNI

RZECZPOSPOLITA LAVIE

UBEZPIECZENIA I ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Praktyka Marsh Fine Arts (dzieła sztuki, przemysł jubilerski i numizmatyczny)

Bogate doświadczenie - prowadzimy projekty w zakresie ubezpieczenia Instytucji Kultury, w tym w szczególności ubezpieczenia wystaw w Polsce i za granicą.

Dedykowany Zespół ekspertów - aranżowanie niestandardowych rozwiązań, dopasowanych do potrzeb Klienta („szytych na miarę”) oraz pozyskiwania ochrony ubezpieczeniowej dla ryzyk trudno osiągalnych na rynku - jak ryzyko wojny czy terroryzmu.

Kompleksowa obsługa brokerska w zakresie ubezpieczeń majątkowych, dodatkowe usługi doradcze w zakresie zarządzania ryzykiem, dostęp do rynków międzynarodowych.

KONTAKT

Blanka Kuzdro-Chodor

Dyrektor Działu Klienta Korporacyjnego

Lider Praktyki Marsh Fine Arts

tel.: +48 601 348 538

e-mail: blanka.kuzdro-chodor@marsh.com

Raport Roczny 2019

ISSN 2081-7878